dramatizare a
*Patericului* de
Alex Ştefan

# Părinții pustiului

## Personajele

AVVA IOAN CEL MIC
AVVA ANTONIE
AVVA KARION
AVVA ARSENIE ROMANUL
AVVA GHELASIE
AVVA PAMVO
AVVA MOISE
ÎNGERUL
DIAVOLUL ȘI AJUTOARELE LUI
CURTEZANA (MAI TÂRZIU, AMMA SARA)
TÂLHARUL (MAI TÂRZIU, AVVA EVPREPIE)
TREI SMINTIȚI
UN OM MORT
AFAITHOS
COPILUL LUI AFAITHOS
DOUĂ FEMEI

## ACTUL I – Cele șapte ispite

ÎNGERUL: Unde mergi?
DIAVOLUL: Merg să-i stârnesc pe frați.
ÎNGERUL: Dar pentru ce-ți trebuie vasele astea?
DIAVOLUL: Iaca le duc niște gustări!
ÎNGERUL: În toate?
DIAVOLUL: Da, în toate. Dacă unuia nu-i place, îi dau alt fel, și dacă nu-i place nici acesta, îi dau altul, și măcar unul o să-i placă.
(diavolul iese. Îngerul rămâne singur în scenă.)

ÎNGERUL: Ce spaimă, cutremur și silnicie trebuie să vedem când sufletul se desprinde de trup! Vin asupra noastră oastea și puterea forțelor vrăjmașe, căpeteniile întunericului, stăpânii răului din lume, începătoriile și puterile, duhurile răului. Ele judecă sufletul, încărcându-l cu toate păcatele pe care le-a săvârșit cu bună știință sau din neștiință, de la tinerețe până la moarte. Stau înaintea lui și-l acuză pentru tot ce-a făcut. Cum va tremura bietul suflet în ceasul acela, până când va primi sentința și va fi eliberat! Acesta va fi ceasul silniciei, până când află soarta care i-a fost hărăzită. Apoi vin puterile dumnezeiești și stau în fața celor potrivnice, aducând faptele bune săvârșite de suflet. Gândește-te: bietul suflet stând la mijloc, între îngerii buni și îngerii răi, cât de înfricoșat și cutremurat va aștepta sentința judecății, dată de Judecătorul cel drept. Dacă e găsit vrednic, puterile vrăjmașe primesc pedeapsa și el scapă din mâinile lor. Trăiește fără grijă, într-un loc aparte, după cum este scris: Toți cei care au locașul în Tine se veselesc. Se împlinește cuvântul: Au fugit durere, întristare și suspin. Eliberat, sufletul se îndreaptă spre acea nespusă bucurie și slavă, în care va și rămâne. Dacă însă a fost găsit neglijent, aude glasul înfricoșător: Să fie luat necredinciosul, ca să nu vadă slava lui Dumnezeu. Asupra lui vine ziua urgiei, ziua chinuirii, ziua întunericului și a beznei. Azvârlit în întunericul dinafară, va fi osândit la focul veșnic și chinuit veacuri fără sfârșit. Unde este atunci fala lumii? Unde, slava deșartă? Unde, desfătarea? Unde, răsfățul? Unde, închipuirile? Unde, odihna? Unde, lauda? Unde, averile? Unde noblețea neamului? Unde tatăl? Unde mama? Unde fratele? Cine, dintre ei, va putea elibera sufletul ars de flăcări și sfâșiat de chinuri groaznice? Dacă așa stau lucrurile, cum se cuvine să fim întru cele sfinte și credincioase? Ce fel de dragoste trebuie să dobândim? Ce fel de viață trebuie să ducem și cum să ne purtăm? Pe ce drum să mergem? Cât să fim de atenți? Cât să ne rugăm, și cât să fim hotărâți? Dacă pe acestea le așteptăm să ne străduim să fim găsiți de El nevinovați și neîntinați în pace, ca să ne învrednicim să ascultăm cuvintele Sale: „Veniți, binecuvântaților Tatălui Meu, moșteniți împărăția pregătită pentru voi de la începutul lumii, în vecii vecilor, Amin".

(Avva Ioan cel Mic stă lângă un băț înfipt în pământ, pe care îl udă cu grijă. Nu se uită la nimeni din jurul lui. Avva Ghelasie îi aduce un castron cu struguri avvei Pamvo)

GHELASIE: Ia un pic, avvă, e pentru boală!

PAMVO: Drept să spun, frate, aș vrea să stau cu boala asta treizeci de ani.

GHELASIE: Ce-o să ne facem după tine, părinte?

PAMVO: Vedeți cum am umblat în fața voastră? Dacă vreți să urmați și să păziți poruncile lui Dumnezeu, El vă trimite harul Său, care va avea grijă

de locul acesta. Dar dacă nu vreți să le păziți, nu mai rămâneți aici. Și noi ne întristam când părinții noștrii se apropiau de moarte, dar respectam poruncile lui Dumnezeu și sfaturile lor, și trăiam ca și cum ei ar fi fost mai departe cu noi. Așa să faceți și voi, și vă veți mântui.

IOAN CEL MIC: Mulți părinți de-ai noștri au ajuns la asceză, dar abia unu sau doi la ascuțimea cugetului prin rugăciune.

(avva Pamvo se ridică și începe să mănânce umblând)

GHELASIE: De ce mănânci așa avvă?

PAMVO: Nu vreau să fac din mâncare un lucru de căpătâi, ci unul secundar. Vreau ca sufletul meu să nu simtă nici o plăcere trupească. Ce buni sunt strugurii aceștia. Am avut demult un vis, în care se făcea că mi-a răsărit o viță de vie pe limbă, apoi a crescut și a devenit foarte roditoare. Toate zburătoarele cerului veneau și mâncau din strugurii viei. Dar pe cât mâncau ele, pe atât strugurii deveneau mai mulți. Spune-mi te rog... oare ce să însemne asta?

MOISE: Strugurii sunt faptele bune pe care le săvârșești în această viață. Și cu cât omenirea se bucură de ele, cu atât ai mai mult curaj și faci fapte la fel de bune. Dragostea de Dumnezeu nu se asemuie unui foc care arde apoi se mistuie, ci se hrănește din propria-i existență.

PAMVO: Niciodată n-am făcut voia mea, și nici n-am învățat pe nimeni ceea ce n-am făcut eu mai înainte.

MOISE: Părinte, asta înseamnă că ai vorbit despre ispită numai după ce tu însuți ai fost ispitit.

PAMVO: Semnul prin care se recunoaște un părinte sunt ispitele. Bună este ispitirea, căci ea îl călește pe om. Nu-i așa avvă Ioan?

IOAN CEL MIC: Va înflori! Astăzi va înflori!

(scena se întunecă, călugării se culcă la pământ, numai avva Ioan cel Mic rămâne treaz, iar lumina îi străbate chipul. Apare DIAVOLUL)

DIAVOLUL: Încearcă cu azot! Deși nici așa nu cred că o să meargă!

IOAN CEL MIC: Va înflori prin credință.

DIAVOLUL: E un băț nenorocit și uscat pe care îl ții în nisip! Cum crezi că poate înflori?

IOAN CEL MIC: Rugându-mă la Dumnezeu.

DIAVOLUL: Ești iremediabil. Ce face trândăvia din om! Știi ce cred eu? Cred că atunci când ai venit la Sketis, și avva Ammoes te-a pus să aștepți o săptămână la poarta cetății, fără somn și fără mâncare, ție ți-a făcut plăcere să stai.

IOAN CEL MIC: Nu știam că diavolul poate grăi adevăruri!

DIAVOLUL: Sincer să fiu, amice, diavolul poate face mult mai multe chestii decât vă puteți închipui voi, oamenii. Dar nu cred că vrei să-mi faci tu mie un portret psihologic, când în centrul atenției ești chiar tu!

IOAN CEL MIC: Nu mă ispiti cu mândria, demone!
DIAVOLUL: Mă subestimezi! Asta nu e bine! Te sfătuiesc să mă respecți mai mult! De fapt, eu nu te ispitesc cu nimic. Sunt un tip suficient de rațional încât să nu încerc să te conving de nimic. Te vei convinge singur de faptul că ești un leneș! Vezi tu... eu n-am zis că ai stat în fața porții de la Sketis rugându-te, așa cum îți place ție să crezi, ci lenevind.
IOAN CEL MIC: Tu îmi vorbești mie de lenevie? Solomon ne spune „Du-te la furnică leneșule, uită-te cu băgare de seamă la căile ei și înțelepțește-te!" Oare eu să fiu mai slab la minte decât o furnică?
DIAVOLUL: Nu îți cer să fii o furnică, ci un elefant! Eu îți cer să fii liber asupra propriilor tale fapte! Recunoaște că ai așteptat la poarta cetății pentru că îți place să stai. La fel cum de trei ani de zile te chinui să faci bățul ăsta uscat să înflorească, pentru a nu lucra ceva mai greu. Vrei să fii fără nici o grijă, cum sunt îngerii, fără griji, nelucrând, ci doar slujindu-L pe Dumnezeu neîncetat!
IOAN CEL MIC: Fratele meu m-a învățat cât de mult greșeam crezând acestea.
DIAVOLUL: Vai, ce frumos! Fratele tău! Mare om, mare caracter! Dar hai să nu-l pomenim, că mie nu-mi place bârfa! (râde) Asta-i bună, nu?
IOAN CEL MIC: Monahul trudește pentru orice lucru! Aceasta e menirea lui.
DIAVOLUL: O, da, și tu ești monah! Ai o misiune: faci crăcuța să înflorească! Dragul meu... tu ai auzit de creanga de aur? Ei bine... eu am făcut creanga de aur. Eu am inventat marile mistere ale lumii. Tu ești doar un leneș bețiv. Cu toate astea, pentru că țin la tine (spre deosebire de Domnul tău care nu prea se vede că te ajută) îți fac o ofertă pe care nu o poți refuza: închină-te mie și îți fac bățu ăla să înflorească mai tare ca florile din grădinile suspendate ale Semiramidei. O știi pe Semiramida? Fainã femeie! Pe ea ți-o fac cadou: împărtășiți din tainele plantelor, dacă înțelegi ce vreau să zic. Ce ești tu acuma? Un leneș bețiv, și nimic mai mult. Gândește-te că eu te fac rege!
IOAN CEL MIC: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!" (turnându-și apă în paharul din care uda bățul.) Cred în Hristos că nu voi termina paharul acesta până nu vei ieși afară.
DIAVOLUL: Mă arzi, mă arzi!
(Diavolul iese. Apare îngerul.)

ÎNGERUL: Stai în chilie și adună-ți mintea; amintește-ți de ziua morții; vezi putreziciunea de atunci a trupului; gândește-te la nenorociri; nevoiește-te; disprețuiește deșertăciunea lumii, ca să poți rămâne tot timpul în isihie și să nu slăbești; amintește-ți de rânduiala din iad; gândește-te cum stau acolo sufletele, în ce tăcere cumplită, în ce plâns sfâșietor, în ce uriașă spaimă, luptă și așteptare; gândește-te la chinul neîncetat, la lacrimile su-

fletelor, fără de sfârșit. Dar amintește-ți și de ziua învierii și de șederea în fața lui Dumnezeu; închipuiește-ți Judecata cea înfricoșătoare și groaznică. Pune la mijloc cele hărăzite păcătoșilor, rușinea dinaintea lui Dumnezeu, a îngerilor, arhanghelilor și a tuturor oamenilor, adică pedeapsa, focul veșnic, viermele fără somn, tartărul, întunericul, scrâșnirea dinților, spaimele și chinurile. Apoi, adu în mijloc și bunătățile hărăzite drepților, apropierea de Dumnezeu Tatăl și Fiul Său, de îngeri și arhangheli, de poporul sfinților, Împărăția cerurilor și darurile ei, bucuria și desfătarea ei. La fiecare dintre acestea gândește-te: pentru judecarea păcătoșilor plângi, ține doliu, teme-te să nu ajungi și tu printre ei; iar pentru cele hărăzite drepților, bucură-te și te veselește. Pe ultimele străduiește-te să le dobândești, de primele, încearcă să te depărtezi. Vezi să nu uiți vreo clipă de ele, fie că ești în chilie sau afară, fugind astfel de gândurile rele și vătămătoare.

(Lumina se aprinde puternic pe scenă. Bățul pe care îl îngrijea avva Ioan cel Mic a înflorit. Părinții îl văd și își fac cruce, apoi se așează în cerc.)

ANTONIE: Ce să fac atunci când limba nu-mi dă pace? Când sunt între oameni n-o pot ține-n frâu, și-i condamn pentru orice lucru bun pe care-l fac.

IOAN CEL MIC: Cine locuiește cu frații nu trebuie să fie colțuros, ci rotund, ca să se rostogolească spre toți.

KARION: Când vine diavolul la tine, prima dată fugi imediat, a doua oară fugi, iar a treia oară, fă-te sabie!

ANTONIE: Avvă... sunt ispitit împotriva ta!

KARION: Fii serios, bătrâne, tocmai împotriva mea ești ispitit?

ANTONIE: Da, avvă! Vroiam să rămân aici câteva zile, dar nu pot, din cauza ta!

KARION: Aceasta nu este mânie, ci invidie din partea demonilor celor răi.

ANTONIE: Trupul meu a slăbit, dar patimile nu.

IOAN CEL MIC: Patimile sunt flori sălbatice pline de spini.

GHELASIE: Dacă un frate are o datorie mică la mine, de câte ori să i-o cer?

KARION: Cere-i o singură dată.

GHELASIE: Și ce fac dacă nu izbutesc să-mi alung gândul de la datorie?

KARION: Lasă gândul tău să urle, dar nu-ți supăra fratele. Răutatea nu distruge nicicum răutatea. Dacă cineva îți face rău, tu fă-i un bine. Dacă un frate vine la tine și nu tragi nici un folos duhovnicesc din venirea lui, scurtează-ți cugetul și adu-ți aminte la ce te gândeai înainte. Așa vei descoperi de ce nu tragi nici un folos. Dacă faci asta cu smerenie și înțelepciune, vei fi curat față de fratele tău, luând asupră-ți propriile lui slăbiciuni. Într-adevăr, cine trăiește cu evlavie nu va greși, căci Dumnezeu este înaintea lui. Numai așa poate dobândi omul teama de Dumnezeu.

ANTONIE: Și mai mult decât orice... nu locui într-un loc unde vezi că ești invidiat, altfel, nu înaintezi.

(apare din nou diavolul)

DIAVOLUL: Antonie, dragule! Ce mai faci? Tu ar trebui să ai o pustie numai a ta... nu crezi? Tu nu ești ca ei!

ANTONIE: Se apropie vremea când oamenii vor înnebuni, iar dacă vor vedea pe cineva sănătos la minte, se vor năpusti asupra lui strigându-i că e nebun, pentru simplul fapt că nu e ca ei.

DIAVOLUL: Asta așa e. Așa e legea firii. Și mai știi ceva? Dumnezeu a făcut legile firii. D-asta ne temem toți de El.

ANTONIE: Eu nu mă tem de Dumnezeu, ci-L iubesc, fiindcă iubirea alungă teama.

DIAVOLUL: Ai fost orfan de tânăr. La 18 ani erai deja monah. O viață irosită. La dracu... ai stat treizeci și cinci de ani într-un mormânt părăsit, și prichindeii ăștia de monahi sunt de o mie de ori mai stimați decât tine! Mai ții minte când ai fost în Alexandria, și Dioclețian ți-a refuzat martiriul trupesc? Asta mi se pare inadmisibil!

ANTONIE: Dumnezeu m-a ferit!

DIAVOLUL: Mie mi se pare că te-a ignorat! Tu nu ai observat în viața asta cum nelegiuiții se îmbogățesc iar drepții sărăcesc? Știi de ce? Pentru că șeful tău îi ignoră!

ANTONIE: Eu am grijă de ale mele. Nu îmi ajută cu nimic să cunosc judecățile lui Dumnezeu.

DIAVOLUL: Ai dreptate... dar vreau să zic așa... în principiu... chiar nu simți nici o brumă de invidie?

ANTONIE: Nu există păcat mai mare decât invidia.

DIAVOLUL: Meriți profunda mea stimă pentru faptul că te-ai retras în pustie! Dar semenii tăi au parte de o stimă mult mai mare. Par a fi mai virtuoși decât tine.

ANTONIE: Nu din virtute locuiesc singur, ci din slăbiciune. Puternici sunt cei care locuiesc printre oameni.

DIAVOLUL: Închină-te mie și vei fi cel mai iubit ascet al omenirii.

ANTONIE: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!"

ÎNGERUL: Avva Olimpiu de la Chilii a fost odată ispitit de curvie. Gândul rău i-a zis: „Du-te și ia-ți femeie!". Atunci, el s-a sculat și a făcut din lut o femeie. Apoi și-a zis în sinea lui: „Iată, aceasta este femeia ta! Trebuie să muncești mult pentru ea ca să o hrănești". Și a început să muncească mai abitir ca înainte. A doua zi a făcut din lut o fată, și a zis: „Iată, femeia ta a născut. Trebuie să muncești și mai mult, ca să hrănești și să-ți îmbraci copilul". Și făcând așa a rămas fără vlagă. Atunci a înțeles că nu mai putea suporta osteneala. Văzându-i Dumnezeu chinul, i-a luat ispita.

ANTONIE: De ce se războiesc demonii cu mine?
KARION: Se războiesc demonii cu tine? Dar ei nu se năpustesc asupra noastră, din moment ce noi facem așa cum vrem noi, căci dorințele noastre au devenit demoni și nu ne dau pace până nu le împlinim. Un demon însoțește mânia. Dacă stăpânești mânia, alungi și demonul ei. La fel, pentru oricare patimă.
PAMVO: Ascultare pentru ascultare: dacă Îl asculți pe Dumnezeu, și Dumnezeu te ascultă pe tine.
ARSENIE: Da fapt, eu cred că Satana nu știe cu ce patimă va birui sufletul. Seamănă, dar nu știe ce va culege: o dată seamănă gânduri de curvie, altă dată de bârfă și așa mai departe. Vede spre ce patimă înclină sufletul, și după aceea îl subjugă. A venit odată, demult, un frate la mine și mi-a zis că bârfa e mai rea decât curvia. M-a întrebat apoi ce cred despre asta, iar eu i-am răspuns că bârfa este rea, dar se vindecă repede. Foarte des bârfitorii își cer iertare, dar curvia este moarte trupească.
KARION: Avva, am multe gânduri rele și mă pun în primejdie.
GHELASIE: Umflă-ți pieptul și oprește vântul!
KARION: Nu pot să fac asta.
GHELASIE: Cum nu poți să faci asta, nu poți împiedica nici gândurile rele să se năvălească peste tine. Dar măcar ține-le piept!
KARION: Dacă stau în pustiu și vine un barbar care vrea să mă omoare, iar eu sunt mai tare decât el, îl omor?
GHELASIE: Nu, lasă-i-l lui Dumnezeu. Prin orice încercare grea ar trece omul, trebuie să spună că s-a întâmplat din pricina păcatelor sale. Căci întâmplările fericite vin de la voia Domnului. Dacă, dojenind pe cineva, îți stârnești mânia, îți satisfaci propria ta patimă. Nu te pierde pe tine ca să îi salvezi pe alții.
KARION: Părinte, roagă-te pentru mine!
ANTONIE: Nici eu și nici Dumnezeu nu ne milostivim de tine dacă tu însuți nu te străduiești și nu te rogi lui Dumnezeu.
ARSENIE: Ori de câte ori se întâmplă să fii în pace și să nu lupți, smerește-te și mai tare; ca să nu începem să ne fălim cu bucuriile străine și să atragem războiul. De multe ori, din cauza slăbiciunii noastre, Dumnezeu ne cruță de războaie ca să nu pierim.

DIAVOLUL: Ce ai reușit să înfăptuiești aici, retras de atâția ani și ferit de orice legătură cu oamenii, în afară de faptul că de când ai devenit monah soarele nu te-a mai văzut mâncând?
KARION: Soarele și luna nu m-au văzut nicicând mâniindu-mă!
DIAVOLUL: Nu e frumos să minți! Unde e fiul tău?
KARION: În pustie.

DIAVOLUL: Când a fost ziua lui? Acuma de curând, nu-i așa?
KARION: Am petrecut paisprezece ani la Sketis rugându-mă lui Dumnezeu zi și noapte să-mi dea har să învinge mânia.
DIAVOLUL: Și ai învins-o? Îl știi pe Apollo? Era un cioban necioplit, care când a văzut o femeie cu prunc în pântece s-a dus și a spintecat-o ca să vadă pruncul din ea... (râde cu poftă) Ce idiot! De fiecare dată când povestesc asta râd de mă prăpădesc!
KARION: Dar îndată l-a durut inima și, străpuns până la lacrimi, s-a dus la Sketis și a mărturist părinților ce făcuse. Acolo i-a auzit cum cântau: „Zilele anilor noștri, în durata lor, sunt șaptezeci de ani, iar de voi fi-n putere, optzeci de ani; iar ce e mai mult decât aceștia, trudă și durere". Apoi Apollo a spus: „Eu am patruzeci de ani, și până acum n-am făcut nici o rugăciune. Acum, însă, de voi mai trăi încă patruzeci de ani nu voi înceta să mă rog lui Dumnezeu, ca să-mi ierte greșelile". Într-adevăr, nu făcea nici un lucru cu mâna, ci se ruga mereu și zicea: „Eu am greșit ca om, Tu, ca Dumnezeu, curățește-mă!"
DIAVOLUL: Karion, tu ai ceva de vorbit cu mine. Spune-mi mai bine când a fost ziua fiului tău?
KARION: Lasă-l pe fiul meu în pace!
DIAVOLUL: Așa te vreau: furios.
KARION: Nu te amenințț, ci te sfătuiesc, spre binele tău. Fiul meu este mai puternic în credință decât mine.
DIAVOLUL: Te cam lauzi cu el!
KARION: E mai folositor pentru om să mănânce carne decât să se mândrească și să se laude.
DIAVOLUL: Ai dreptate! Știi... eu mă gândeam de ziua fiului tău, să-i faci cadou o oglindă. Știi ce e aia oglindă, nu-i așa?
KARION: Nu.
DIAVOLUL: E o bucată de sticlă în care îți poți vedea chipul.
KARION: Fiul meu nu are nevoie de așa ceva.
DIAVOLUL: Ai dreptate. Dacă și-ar vedea chipul, probabil că te-ar blestema și pe tine și pe Dumnezeul tău.
KARION: Fiul meu s-a aruncat de bunăvoie în groapa de salpetru, iar chipul și l-a văzut în limpezimea lacului. Credința lui este cu mult mai mare decât a mea.
DIAVOLUL: Și de data asta ai dreptate. Dar ce ai făcut tu pentru el Karion?
KARION: L-am încredințat lui Dumnezeu.
DIAVOLUL: Spune lucrurilor pe nume! Trebuie doar să grăiești: fiul tău s-a aruncat în groapa de salpetru pentru că era terorizat de vorbele monahilor care te acuzau și te disprețuiau că ai desfrânat. Dar el cunoștea adevărul, știa că ești nevinovat, și nu a mai suportat vorbele lor.

KARION: Fiul meu mă întrece în credință...
DIAVOLUL: Da, bine... dar spune-mi că nu ai fi vrut să-l răzbuni! Pe mine asta mă interesează. Spune-mi dacă poți, că nu ai fi vrut să te duci la popii ăia cretini ca să-i tragi de bărbile alea stufoase...
KARION: Fiul meu mă întrece în credință...
DIAVOLUL: Jură că nu ai vrut să îi arunci și pe ei în groapa cu salpetru! Nu-i așa că dacă ai fi venit la mine, eu ți-aș fi putut satisface dorințele?
KARION: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!"

ÎNGERUL: Pe când umblam, odată, prin pustiu, am găsit un craniu de mort aruncat pe jos. L-am atins cu un băț de palmier și craniul mi-a vorbit. Mi-a spus că fusese preot al idolilor din Grecia Antică, iar sufletul lui se chinuia în Iad. Ori de câte ori cineva se milostivea pentru el rugându-se pentru cei pedepsiți, el simțea o mică mângâiere. „Cât de departe este cerul de pământ, mi-a spus el... cam atâta foc se află sub noi. De la tălpi până la cap stăm în mijlocul flăcărilor și nimeni nu poate vedea fața celuilalt, fiindcă fața fiecăruia este lipită de spatele altuia. Dar când tu te rogi pentru noi, putem vedea fața celuilalt, dintr-o parte." Vai de ziua în care s-a născut omul. „Există vreo pedeapsă mai cumplită?", l-am întrebat eu. „O, da!, mi-a răspuns el. Noi, care nu L-am cunoscut pe Dumnezeu, am găsit puțină milă, dar cei care L-au cunoscut pe Dumnezeu și L-au renegat, se află sub noi".

GHELASIE: Avvă Karion, de ce demonii se tem de tine atât de tare?
KARION: Fiindcă de când am devenit monah mă străduiesc și nu las mânia să-mi urce până-n gât.
MOISE: Avvă Ghelasie, te-am văzut săptămâna aceasta în inima pustiului cum azvârleai cu pietre în fața unei statui, apoi îți cereai iertare. Un om credincios face așa ceva?
GHELASIE: Am făcut aceasta pentru voi. Ați văzut că am aruncat cu pietre în fața statuii: oare a scos ea un cuvânt?
MOISE: Nu.
GHELASIE: S-a mâniat?
MOISE: Nu.
GHELASIE: Apoi i-am cerut iertare. S-a tulburat oare și mi-a spus că nu mă iartă?
MOISE: Nicidecum.
GHELASIE: Noi suntem șapte frați; dacă vreți să rămânem împreună, trebuie să fim ca statuia aceasta, care și dacă o cerți, și dacă o slăvești, nu se tulbură deloc.

(apare Tâlharul. Începe să scotocească. Ia din lucrurile preoților, fără ca aceștia să se miște. Avva Pamvo îi întinde toiagul în care se sprijină.)
PAMVO: Ia și toiagul acesta!
(Tâlharul îl privește cu neîncredere.)
PAMVO: Haide, ia-l! O să ai nevoie de el!
GHELASIE: Poftim și Biblia mea! Reține însă te rog, numele meu... avva Ghelasie.
(Tâlharul îl vede pe avva Moise.)
TÂLHARUL: Frate Moise... ce cauți tu aici?
MOISE: Îmi înfrunt demonii.
TÂLHARUL: Te-am căutat vreme de zece ani eu și cu ceilalți frați de tâlhărie. Parcă intrasei în pământ!
MOISE: De fapt, am fost aici tot timpul.
TÂLHARUL: Haide înapoi cu mine. Ceilalți te așteaptă.
MOISE: Spune-le să se căiască cât mai e vreme! Kanidu... ascultă-mă! Dumnezeu e bun și iartă orice greșeală.
TÂLHARUL: Te-ai înmuiat frate! Parcă nu ai mai fi tu.
MOISE: De fapt m-am întărit în credință.
TÂLHARUL: Aici nu e de mine frate. Nu știu ce ți-au făcut ție oamenii ăștia, dar nu vreau să pățesc și eu același lucru.
MOISE: Crede-mă că omul trebuie să moară față de semenul său, ca să nu fie judecat deloc.
(Tâlharul iese fugind.)

ARSENIE: Cum vă spuneam... am omorât curvia, iubirea de arginți și slava deșartă trăind cincizeci de ani în pustie fără să mănânc pâine și fără să beau strop de vin.
IOAN CEL MIC: Tu ai zis vorba aceasta?
ARSENIE: Da.
IOAN CEL MIC: Uite, intri în chilie și găsești pe rogojina ta o femeie; te poți gândi că nu e femeie?
ARSENIE: Nu, dar mă lupt cu gândul rău, ca să nu mă ating de ea.
IOAN CEL MIC: Dar așa n-ai omorât patima, ci doar ai legat-o! Plimbându-te, zărești colo o grămadă de aur; mintea ta poate crede că aurul nu este aur?
ARSENIE: Nu, dar încerc să mă lupt cu gândurile rele, pentru a nu mă atinge de el.
IOAN CEL MIC: Tu nu înțelegi că patimile nu pot fi ucise, căci sunt veșnic legate de sfinți?
ARSENIE: Ba da, avvă!
(diavolul apare ca de nicăieri și se apleacă la urechea lui Arsenie șoptindu-i.)

DIAVOLUL: Tu eşti cu totul ieşit din comun. Tu nu eşti asemeni avvei Isaac, preotul de la Chilii. Pe tine nu te-au fugărit părinţii pe câmpuri ca să te preoţească. Pe tine nu te-a descoperit nici un măgar stând ascuns în tufişuri. Te-ai născut la Roma, într-o familie de rang înalt. Ce cauţi tu aici?

ARSENIE: Mântuirea sufletului.

DIAVOLUL: Foarte interesant. Dacă nu mă înşeală memoria, ai fost perceptor la curtea celor doi fii ai lui Teodosie. (avva Arsenie tace) Când erai la Sketis, nu ţi-ai dorit să lupţi împotriva barbarilor? Haide, vorbeşte! Tocmai tu... urmaşul unui popor pe care eu îl respect atât de mult! Nu ţi se pare interesant faptul că Imperiul Roman s-a prăbuşit numai după ce împăratul Constantin a descoperit crucea?

ARSENIE: Împăratul Constantin a izbândit în luptă datorită crucii.

DIAVOLUL: Să fim obiectivi! Imperiul Roman o ducea foarte bine şi fără cruce.

ARSENIE: Imperiul Roman persecuta creştinii înaintea lui Constantin.

DIAVOLUL: Dar stai un pic, că şi Constantin i-a persecutat pe creştini înainte de a avea visul acela! La drept vorbind, el doar v-a tolerat. A zis: „Hai bă să nu-i mai căsăpim p'ăştia că e păcat de săgeţile pe care le irosim cu ei". A pus mâna pe cruce, şi s-a dus pe pustie frumuseţe de imperiu.

ARSENIE: Era un imperiu păgân.

DIAVOLUL: Păgân, păgân, dar a inventat apa caldă şi distribuirea ei prin ţevi. Voi inventaţi ceva aici? Ajutaţi omenirea cu ceva?

ARSENIE: Ne rugăm pentru iertarea păcatelor!

DIAVOLUL: Şi ţine de foame? Fii serios! Ai fugit ca un laş din Canope, în loc să pui mâna pe sabie, ca un soldat demn al legiunii curiate. Ai fugit de la Sketis lăsând în urmă femeile şi copiii trecuţi prin sabie.

ARSENIE: Răutatea i-a depărtat pe oameni de Dumnezeu şi i-a dezbinat între ei. Trebuie să fugim valvârtej şi să urmăm virtutea care ne duce la Dumnezeu şi ne reuneşte unii cu alţii. Virtutea şi filosofia înseamnă nefăţărnicie şi înţelegere.

DIAVOLUL: Şi crezi că fugind devii mai virtuos?

ARSENIE: Mulţi oameni tânjesc după virtute, dar pregetă să meargă pe calea ce duce la ea. Alţii nici nu cred că virtutea ar exista. Pe cei dintâi trebuie să-i convingem să lase pregetarea; pe ultimii, să-i învăţăm că virtutea există cu adevărat.

DIAVOLUL: Ignoranţa nu se pedepseşte în religia ta? Se pare că nu. E tare uşor să fii ignorant. De fapt, eu cred că, fundamental, este foarte bine să fii ignorant. Chiar te admir profund pentru asta. Unii oameni sunt slabi, iar alţii sunt puternici. Tu, de exemplu, eşti un om foarte puternic. Te admir pentru curajul tău de a sta singur în pustia asta. Eşti un fenomen! Oamenii ăia care au murit erau nişte ţărani!

ARSENIE: Din învățătura lumii eu nu am nimic, în vreme ce acei țărani și-au dobândit virtuțile din propriile lor osteneli.
DIAVOLUL: Și tare repede le-au mai pierdut!
ARSENIE: Învățătura latinească și grecească eu o cunosc, dar alfabetul acelor țărani simpli nu l-am înțeles niciodată.
DIAVOLUL: Asta pentru că tu nu ești un țăran! Chiar nu pricepi? Locul tău nu e aici, ci printre oameni!
ARSENIE: Eu pe Dumnezeu L-am întrebat cum să mă mântuiesc și El mi-a zis: „Arsenie, fugi de oameni și te vei mântui!".
DIAVOLUL: Și tu L-ai crezut?
ARSENIE: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!"

ÎNGERUL: Taci și nu te măsura pe tine însuți! Nu te încrede în dreptatea ta, nu te căina pentru lucrurile din trecut, înfrânează-ți limba și pântecele. Cine vorbește din dragoste de Dumnezeu, bine face! La fel și cel ce tace din dragoste de Dumnezeu! Dumnezeu nu îngăduie războaie spirituale asupra generației de azi, precum îngăduia asupra celor vechi, întrucât știe că cei de azi sunt slabi și nu rezistă. Tâlharul era pe cruce și a fost salvat de un singur cuvânt. Iuda s-a numărat printre apostoli, dar într-o singură noapte a pierdut tot rodul ostenelii și s-a coborât din cer în iad. Nimeni să nu se laude cu binele pe care îl face, fiindcă toți cei care s-au crezut în ei înșiși au căzut. Am văzut toate mrejele dușmanului întinse pe Pământ, și suspinând, m-am întrebat: cine oare ne va scăpa de ele? Și am auzit un glas spunându-mi: „smerenia"!

(Avva Pamvo fierbe linte într-un ceaun apoi o dă de mâncare avvei Ghelasie)
GHELASIE: Avvă, lintea aceasta nu e fiartă.
PAMVO: Nu-ți ajunge că a văzut lumina focului? Chiar și atât e o mare mângâiere.
GHELASIE: Avvă Ioan. Eu mai am trei cărți bune, pe care tâlharul nu mi le-a luat, și care-mi sunt cu trebuință. Când frații mi le cer eu le împrumut spre folosință. Spune-mi ce să fac: să le țin pentru folosul meu și al fraților ori să le vând și să dau banii săracilor?
IOAN CEL MIC: Bune sunt toate faptele. Dar mai bună dintre toate e neagoniseala.
ARSENIE: Dacă ești prieten bun cu cineva și ți se întâmplă să cadă în ispita curviei, pe cât îți stă în putință dă-i mâna și trage-l la suprafață. Dacă însă cade în erezie și nu te ascultă să se întoarcă pe calea dreaptă, rupe-l de la inima ta, ca nu cumva, întârziind, să te rostogolești și tu cu el în prăpastie.

GHELASIE: Am primit o moştenire. Ce să fac cu ea?
ARSENIE: Ce să-ţi spun eu ţie frate? Dacă îţi spun să dai moştenirea Bisericii, vor începe unii şi alţii să cârtească, dacă îţi spun să o dai rudelor, nu ai nici un câştig; dacă îţi spun să o dai săracilor, nu ai grijă. Tu fă ce vrei, nu e treaba mea. Orice odihnă trupească este urâciune pentru Domnul, iar tu, orice chin ai avea, îl vei putea învinge numai prin tăcere.
IOAN CEL MIC: Dar eu, ce să fac împotriva uitării care îmi înrobeşte mintea şi nu mă lasă să-mi dau seama până când nu mă duce la păcat?
MOISE: Când păgânii au pus mâna pe chivot din pricina relelor înfăptuite de fiii lui Israel, l-au târât până la lăcaşul zeului lor, Dagon, zeul peşte, care îndată a căzut la pământ şi s-a sfărâmat în mii de bucăţi.
IOAN CEL MIC: Şi ce înseamnă asta?
MOISE: Dacă demonii ajung să-i înrobească omului mintea prin propriile sale apucături, i-o vor târî până când i-o vor aduce deasupra unei patimi nevăzute. Dar, în locul acela, mintea se va întoarce şi-L va căuta pe Dumnezeu, îndată patima va cădea şi se va spulbera. Căci este scris: Când te vei întoarce suspinând, atunci vei fi salvat şi-ţi vei da seama unde erai.
ARSENIE: Cum ajunge omul la smerenie?
KARION: Prin teama de Dumnezeu.
ARSENIE: Şi cum se ajunge la teama de Dumnezeu?
GHELASIE: Eu cred că trebuie să ne adunăm în noi înşine din risipirea treburilor, să facem asceză trupească şi, pe cât putem, să ne amintim de ieşirea sufletului din trup şi de Judecata lui Dumnezeu.
ANTONIE: Cumplită şi foarte îndrăzneaţă este patima iubirii de bani. Nu se satură niciodată şi împinge sufletul până la răul ultim. Aşadar, e mai bine s-o alungăm de la început, astfel, dacă pune stăpânire pe noi, devine de nestrunit.

DIAVOLUL: Tataie, uite, am aici o Biblie cu coperţi de aur. A venit la mine un tip care m-a rugat să o cumpăr că era cam strâmtorat cu banii. Crezi că face şaisprezece parale?
GHELASIE: Cumpăr-o, e bună şi face preţul pe care mi l-ai spus.
DIAVOLUL: Am cumpărat-o deja, dar cred că o voi returna în curând. Mie îmi plac cărţile de aventuri. Asta nici măcar nu are poze. Îmi dai pe ea douăzeci de parale?
GHELASIE: Fă-ţi pomană cu ea şi dă-o nevoiaşilor.
DIAVOLUL: Eşti cam unghie-n-gât! O las la şaisprezece!
GHELASIE: Dă-o înapoi celui care ţi-a vândut-o.
DIAVOLUL: Băi nene, dar eşti culmea! O vrei mai ieftin decât am cumpărat-o! Sub cincisprezece n-o las.
GHELASIE: Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat, fie numele Domnului binecuvântat.

DIAVOLUL: Bine, hai treci peste partea asta siropoasă că devii plictisitor. Eu am venit aici să te întreb lucruri mult mai concrete. Știu că iubești cărțile…
GHELASIE: Îl iubesc pe Dumnezeu mai mult decât înțelepciunea cărților.
DIAVOLUL: În fine… cum spui tu. Știi că eu am niște pile la biblioteca din Alexandria…
GHELASIE: Biblioteca din Alexandria a ars.
DIAVOLUL: Propagandă pentru neinițiați! Cine vrea o carte de acolo ar trebui să vină la mine.
GHELASIE: Ferice de cel ce nu cată în acele cărți.
DIAVOLUL: Dragul meu… eu iubesc înțelepciunea. Te rog să nu mă consideri o ființă nepregătită din punct de vedere cognitiv.
GHELASIE: Nici nu aș îndrăzni una ca asta.
DIAVOLUL: Vezi ce bine ne înțelegem! Așa… acuma eu vreau să îmi scrii aici pe foaie niște titluri pe care ai vrea să le cercetezi. Aici scrii autorul, și aici scrii titlul. Rubrica asta cu anul editării las-o liberă că o completez eu. Sincer să fiu, câteodată și mie mi se face silă de atâta birocrație…
GHELASIE: Nu vreau să scriu pe nici un pergament pe care tu mi-l întinzi.
DIAVOLUL: Bine! Atunci grăiește! Trebuie să-mi spui doar ce îți dorești. Acuma mă simt ca duhul din povestea lămpii lui Alladin: cuvântul tău are putere. Trebuie doar să-l rostești!
GHELASIE: Nu pot.
DIAVOLUL: Eu cred în tine. Știu că poți.
GHELASIE: Atunci află că nu vreau.
DIAVOLUL: Închină-te mie și vei avea tot ce îți dorești, toată agoniseala imperiilor lumii va fi a ta! Spune „da”!
GHELASIE: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!”

ÎNGERUL: În Babilon fata unui mare dregător avea un demon. Tatăl ei era prieten cu un călugăr care i-a zis: „Nimeni nu-ți poate vindeca fiica, în afară de anahoreții pe care-i cunosc, dar dacă îi vei ruga, nu vor primi să facă așa ceva, din smerenie. Să punem la cale următorul lucru: când vor veni ei la târg, prefaceți-vă că vreți să cumpărați de la ei, și, când va fi să ia banii, să le cerem să spună o rugăciune. Cred că așa fata va fi vindecată”. Așadar s-au dus la târg și au găsit pe ucenicul unui bătrân stând pe jos și vânzând rucodelie. L-au făcut să vină cu dânșii, ca să care rucodelia și să ia banii. Când bietul călugăr a intrat în casă, îndrăcita a năvălit peste el și i-a dat o palmă. El însă, a întors și obrazul celălalt, după porunca Domnului. Chinuit, demonul a strigat: „Ce silă! Porunca lui Iisus m-a gonit!” Și îndată s-a vindecat femeia. Când au venit bătrânii li s-au povestit cele întâmplate, iar ei au slăvit pe Dumnezeu și au zis: „De obicei, trufia Diavolului cade prin smerenia poruncii lui Hristos.”

GHELASIE: Oare tot așa îi prigonea Satana și pe cei din vechime?
PAMVO: Acum o face mai rău, pentru că i s-a apropiat vremea și se zbuciumă.
(se scoală de jos și scuipă sânge)
ARSENIE: Părinte, scuipi sânge. Ce înseamnă asta?
PAMVO: E cuvântul unui frate care m-a supărat, iar eu m-am luptat să nu i-l întorc și m-am rugat lui Dumnezeu să-l îndepărteze de la mine. Cuvântul său s-a făcut ca sângele în gura mea; l-am scuipat, m-am liniștit, și mi-a trecut supărarea.
IOAN CEL MIC: Avvă... spune-ne o poveste!
PAMVO: Mergând noi, odată, pe țărmul mării, am însetat și i-am zis avvei Vissarion: „Avvă, mi-e tare sete". Bătrânul a făcut o rugăciune și-mi zice „Bea din mare". Apa s-a îndulcit și am băut. Apoi am luat și într-un vas, ca nu cumva să-mi fie sete mai târziu. Bătrânul însă m-a văzut și m-a întrebat de ce am pus apă în vas. I-am răspuns că îmi era teamă ca mai târziu să nu mi se facă sete. „Dumnezeu e aici și pretutindeni" m-a învățat el în acea clipă!
KARION: Avvă Pamvo, de multă vreme vroiam să îți pun această întrebare: De ce sunt zece porunci și nouă fericiri?
PAMVO: Decalogul are aceleași număr de porunci ca și plăgile egiptenilor, în vreme ce numărul fericirilor este imaginea unei triple Treimi.
(diavolul intră în scenă aplaudându-l pe Pamvo)

DIAVOLUL: Frumoasă predică! Cum e aia cu paiu și cu ochiu-n bârnă?
PAMVO: Nu stâlci cuvintele Domnului!
DIAVOLUL: Da, bine! Te-ai gândit că poate strugurii din vița de vie ce ți-a crescut pe limbă în acel vis sunt numai fapte rele demne de ocară? Oare nu e posibil ca omenirea să se hrănească din ele, iar asta să îți dea suficient curaj încât să vrei să faci răul cu și mai mare patimă? Haide... spune...
PAMVO: Dacă cineva pune un șarpe sau un scorpion într-un vas, și-l astupă, cu timpul animalele vor muri. La fel și gândurile rele, izvorâte de către demoni, dispar cu răbdare.
DIAVOLUL: Cât mai ai de trăit?
PAMVO: Asta numai Dumnezeu știe.
DIAVOLUL: Ce mai face Melania noastră scumpă?
PAMVO: Pentru tine este Melania cea Mare, diavole!
DIAVOLUL: Cum spui tu! Eu nu țin la titulaturi. Ți-a mai adus vreun dar?
PAMVO: Din ziua aceea, nu.
DIAVOLUL: Dar cred că ceva-ceva din alea trei sute de livre de argintărie mai ai și acum.
PAMVO: Le-am dat săracilor.
DIAVOLUL: Asta e problema cu voi, călugării... nu vi s-a dezvoltat corect simțul proprietății.

PAMVO: Nu știm ce înseamnă cuvintele astea.
DIAVOLUL: Adică nu sunteți buni manageri! Off... ce să mă fac eu cu voi? Nu avem nici măcar un limbaj comun, ca să putem comunica. În fine. Nu a fost frumos din partea ta că ai binecuvântat-o pe Melania cea Mare fără a-ți ridica privirea de pe frunzele de palmier.
PAMVO: Eu disprețuiesc banii.
DIAVOLUL: Dar nu îi disprețuiești chiar atât de mult încât să-i fi spus atunci Melaniei „ia-ți muiere catrafusele și mă lasă!"
PAMVO: Îi disprețuiesc suficient de mult încât să nu mă ating de ei.
DIAVOLUL: Lași pe alții să îi manevreze. Asta e bine! Vezi... cam asta numesc eu spirit de manageriat. Mi-am dat eu seama de cine ești încă de când te-am văzut la Alexandria cum îi acuzai pe arieni. Ce vervă aveai în tine!
PAMVO: Arienii sunt niște eretici.
DIAVOLUL: Se spune despre tine că ai darul previziunii. Mi-ai putea fi de folos.
PAMVO: Nu vrei să-ți prevăd și ție viitorul?
DIAVOLUL: Viitorul meu este deductiv. Nu am nevoie să-ți chinuiești capacitățile.
PAMVO: Îmi vei cere să mă închin ție, oferindu-mi în schimb bogății nemăsurate.
DIAVOLUL: Asta cam așa e. Dar tu ce îmi vei răspunde?
PAMVO: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!"

ÎNGERUL: Când avva Iacob s-a mutat la Sketis, a fost teribil de chinuit de demonul curviei. Când primejdia căderii era aproape, a venit la mine, mi-a mărturisit totul, și mi-a zis: „De luni de zile mă duc în peștera cutare. Te rog, în numele Domnului, să nu spui nimănui, nici măcar tatălui meu. Socotește patruzeci de zile și când se vor împlini, milostivește-te și vino la mine, ca să-mi aduci Sfânta Împărtășanie. Dacă mă găsești mort, îngroapă-mă, iar dacă sunt viu, mă voi împărtăși". Auzind eu acestea, după patruzeci de zile am luat Sfânta Împărtășanie și pâine de obște curată cu puțin vin și m-am dus la el. Dar abia m-am apropiat de peșteră, că am și simțit o putoare groaznică venind dinlăutrul ei. Mi-am zis în sinea mea: „Fericitul a răposat". Am intrat și l-am găsit pe jumătate mort. Văzându-mă, el și-a mișcat puțin mâna dreaptă cât a putut, și m-a întrebat printr-un semn al mâinii dacă am adus împărtășania. Eu i-am răspuns că da. Apoi am vrut să-i deschid gura, dar era încleștată. Neștiind ce să fac am ieșit în pustiu și am găsit o creangă într-un tufiș. Cu chiu, cu vai, am reușit să-i deschid gura puțin și i-am turnat, sfărâmându-i din cinstitul Trup și cinstitul Sânge, atât cât putea lua. Și a prins putere de la Sfânta Împărtășanie. Puțin după aceea am înmuiat câteva fărâme de pâine din pâinea de obște

și i-am dat-o; apoi, încă vreo câteva, cât putea să înghită. Și așa, prin harul lui Dumnezeu, a doua zi s-a întors cu mine la chilia sa, scăpat, cu ajutorul lui Dumnezeu, de patima cea distrugătoare a curviei. De aceea vă spun să nu-l judecați pe curvar numai pentru că voi vă înfrânați. Într-adevăr, și voi încălcați legea, căci cel ce a zis „Nu preacurvi" ne-a spus deasemenea să nu judecăm pe alții.

MOISE: Care crezi că e truda cea mai mare?
IOAN CEL MIC: Să te rogi.
MOISE: Și crezi că această trudă te poate feri de orice păcat? Chiar și de curvie?
IOAN CEL MIC: Mă întrebi cum să alungi gândul curviei?
MOISE: Da, părinte.
IOAN CEL MIC: Pune în fața lui Dumnezeu neputința ta și vei găsi odihnă. Dacă nu ai gânduri rele, nu ai nici speranță. Dacă nu ai gânduri rele, atunci nici fapta nu ți-e rea. Altfel spus, dacă nu lupți cu mintea împotriva păcatului, dacă nu-l respingi, atunci îl faci cu trupul. Cine face păcate nu e sâcâit de gânduri rele.
PAMVO: Avvă Moise... obișnuiești să ieși cu vreo femeie?
MOISE: Nu, gândurile mele sunt pictori vechi și noi. Amintiri și închipuiri de femei nu-mi dau pace.
PAMVO: Nu-ți fie frică de morți. Fugi de cei vii și străduiește-te mai mult în rugăciune!
MOISE: Dă-mi o poruncă și o voi păzi!
ANTONIE: Nu-ți întinde niciodată mâna spre vreo farfurie cu o femeie și nu mânca împreună cu ea. Așa vei scăpa cât de cât de demonul curviei!
KARION: Omul care trăiește în pocăință nu e legat de nici o poruncă.

DIAVOLUL: Tu ești Moise etiopianul? Am auzit că ești curvar și plin de mândrie!
MOISE: Da.
DIAVOLUL: Flecar și bârfitor.
MOISE: Eu sunt acela.
DIAVOLUL: Tu ești Moise, ereticul?
MOISE: Nu sunt eretic.
DIAVOLUL: Și atunci de ce ai acceptat tot ce ți-am spus, dar ultimul cuvânt nu l-ai suportat?
MOISE: Cele dintâi acuze mi le însușesc pentru că sunt de folos sufletului meu. Dar a fi eretic înseamnă a te rupe de Dumnezeu, iar eu de Domnul Dumnezeul Meu nu vreau să mă despart.
DIAVOLUL: Dar mă bucur oricum de faptul că recunoști că ești un desfrânat. Pe vremea când erai sclav, stăpânul tău te-a alungat. I se făcuse silă

de tine. Auzi, sunt curios cum reacționezi tu acum la sintagma „patru oi” (râde).

MOISE: Dumnezeu îmi va ierta păcatele.

DIAVOLUL: Păi bine măi… să treci patru oi înot peste Nil, și când ajungi cu ele pe malul celălalt tu le mănânci pe toate? Nu doar că ești lacom, dar ești și prost.

MOISE: Mă rog neîncetat Domnului să mă ierte.

DIAVOLUL: De fapt, aș putea spune fără șovăială că pe tine te îndrăgesc cel mai mult: tu ai fost un haiduc criminal… ai fost hoț, ai fost păgân… și mai mult decât orice… ți-au plăcut mereu femeile.

MOISE: Dacă omul nu se convinge în inima sa că este un păcătos, Dumnezeu nu-l ascultă.

DIAVOLUL: Tu poți sta liniștit. Tu chiar ești un păcătos. Mai ții minte cum timp de șase ani cărai apă pentru ceilalți călugări încercând să uiți de patima curviei? Și cel mai mult mi-a plăcut cum l-ai amărât pe Macarie. Dacă nu se ruga el pentru tine, chiar nu te vindecai de posedarea mea. Ai condus o armată de șaptezeci de tâlhari…

MOISE: La moartea mea voi lăsa în urmă o armată de șaptezeci de ucenici ai Domnului.

DIAVOLUL: Tu chiar nu pricepi că ești deja osândit?

MOISE: Chiar dacă sunt osândit, tu ești deja cu mult sub mine.

(Intră curtezana.)

DIAVOLUL: Îți ofer această femeie… să te bucuri de grațiile ei! Știu că o vrei. Dacă îți place, și mai vrei, nu uita că închinându-te mie poți avea parte de multe asemeni ei.

MOISE: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!”

(diavolul iese. Curtezana rămâne.)

CURTEZANA: Părinte, vrei să ne culcăm împreună?

MOISE: Haide.

CURTEZANA: Aici? În văzul lumii? Cum putem face asta fără să ne rușinăm?

MOISE: Dacă ne rușinăm de oameni, cu atât mai mult se cuvine să ne rușinăm de Dumnezeu.

CURTEZANA: (ieșind) Ești nebun!

MOISE: Vai, câtă osteneală mi-am dat prin pustietăți ca să dobândesc nebunia aceasta, și acum s-o pierd pentru tine?

ÎNGERUL: Dacă omul nu va spune mereu în inima sa: numai eu și Dumnezeu suntem pe lume, nu-și va găsi liniștea. Un părinte povestea despre avva

Teodor de la Ferme că s-a dus într-o seară la dânsul și l-a găsit îmbrăcat într-o haină zdrențăroasă, cu pieptul gol și culionul dinainte. Tocmai atunci a venit la el un sătean, ca să-l vadă. A bătut la ușă, iar bătrânul a venit să-i deschidă și, ieșindu-i înainte, s-a așezat lângă poartă, ca să stea de vorbă cu el. Acesta a luat o bucată din haina lui și i-a acoperit umerii, dar bătrânul a întins mâna și-a dat-o la o parte. După ce a plecat săteanul, fratele l-a întrebat de ce a făcut aceasta, căci omul venise ca să tragă un folos, nu venise ca să se smintească. Bătrânul a răspuns: „Ce spui tu avvo? Oare noi suntem aici ca să-i slujim pe oameni? Am făcut ce trebuia. Cine vrea să tragă folos, va trage, cine vrea să se smintească, se va sminti oricum. Eu îmi primesc oaspeții așa cum sunt îmbrăcat. Când vine să mă vadă cineva, nu căuta scuze omenești: dacă mă vezi mâncând, spune-i că mănânc; dacă dorm, spune-i că dorm!"

(apare tâlharul)

TÂLHARUL: De ce plângi părinte?

MOISE: Din pricina păcatelor mele.

TÂLHARUL: Dar nu ai păcate, părinte.

MOISE: Cu adevărat, fiule, dacă mi s-ar îngădui să-mi văd păcatele, n-ar fi de ajuns încă trei sau patru, ca să mi le plângă.

TÂLHARUL: Moise... ai avut dreptate! Iubiți părinți: am venit aici pentru că am făcut un păcat mare și vreau să mă pocăiesc timp de trei ani.

PAMVO: E mult!

TÂLHARUL: E mult?

ARSENIE: Tare mult... fiule!

TÂLHARUL: Atunci... măcar patruzeci de zile.

KARION: Noi credem că, dacă omul se pocăiește din toată inima și nu mai continuă să facă păcate, Dumnezeu îl iartă și în trei zile.

TÂLHARUL: Nu înțelegeți. Am venit prima oară aici cu gândul de a vă tâlhări, iar voi mi-ați dat de bunăvoie lucrurile voastre. Unul dintre voi, pe nume Ghelasie mi-a dat chiar și o Biblie. Nu am avut răgaz să o citesc, dar am încercat să o vând. Am cerut pe ea șaisprezece parale, și un negustor cu părul roșcat mi-a cumpărat-o bucuros. S-a întors la mine după trei zile și mi-a cerut banii înapoi. Mi-a spus că fusese la avva Ghelasie de la Sketis pentru a-l întreba dacă făcuse un târg profitabil, iar acesta i-a spus că o cumpărase prea scump.

GHELASIE: Negustorul te-a mințit. Eu i-am spus că prețul e bun.

TÂLHARUL: Am venit să ți-o dau înapoi.

GHELASIE: Dacă nu o iei, nu mai am odihnă.

TÂLHARUL: Atunci o primesc.

GHELASIE: Așa e bine. Acum putem avea cu toții odihnă!
TÂLHARUL: Eu nu, părinte. Eu nu mai pot să suport nici patimile rele, nici să lucrez și nici măcar să fac milostenie...
ARSENIE: Dacă nu poți face nici unul din lucrurile acestea, măcar păzește-ți conștiința de orice rău față de aproapele, și te vei mântui.
TÂLHARUL: Spuneți-mi cum să devin monah!
KARION: Nu poți fi monah dacă nu devii ca un foc arzând cu totul.
MOISE: Dacă vrei să fii liniștit, oriunde te-ai duce, în tot ce faci, întreabă-te necontenit cine ești și nu judeca pe nimeni.
IOAN CEL MIC: Stai în chilia ta, dacă ți-e foame mănâncă, dacă ți-e sete bea, și nu vorbi pe nimeni de rău. Așa te vei mântui.
MOISE: Și mai mult decât orice, rezistă ispitei!
TÂLHARUL: Spune-mi părinte, și mă învață, cum mă voi ruga lui Dumnezeu, pentru că mult L-am supărat.
MOISE: Eu fiule, așa mă rog lui Dumnezeu: Doamne, învrednicește-mă a Te iubi, precum am iubit mai înainte păcatul și a-Ți sluji Ție, precum am slujit mai înainte satanei celui înșelător.
(călugării ies. Intră curtezana)

CURTEZANA: Evprepie! Tu? Aici? Mă bucur să te revăd!
TÂLHARUL: Sara!
CURTEZANA: Ce cauți prin locurile astea?
TÂLHARUL: Trăiesc poate cele mai uluitoare clipe ale vieții mele.
CURTEZANA: Ție nu ți-a fost dor de mine?
TÂLHARUL: O vreme, da, însă acum mă simt foarte nepăsător.
CURTEZANA: Nepăsător? Cum așa?
TÂLHARUL: O să ți se pară bizar. Acum câteva zile am venit aici cu gândul de a fura, și nu știu prin ce minune, am ajuns să regret toate faptele vieții mele. Aici e atâta liniște!
CURTEZANA: Ai devenit deci monah. Ar trebui să fii mândru de tine.
TÂLHARUL: Nu sunt mândru, ci doar regret nespus faptele mele. Regret atât de mult, încât am ajuns să cred că iadul nu există în afara acestei lumi, ci este chiar aici, în noi. Lăcașul lui este în conștiința noastră. Cum am putut să fiu atât de orb?
CURTEZANA: Dacă ți-aș spune că sunt posedată, oare nu m-ai putea exorciza?!
TÂLHARUL: Nu... eu nu fac parte dintre monahii aceia care pot vindeca posedații. Eu sunt un biet tâlhar.
CURTEZANA: Deci nu ți-e milă de o biată femeie suferindă?
TÂLHARUL: Mila ce ți-o port femeie nu are margini! Dar înțelege că până și Biblia asta pe care o țin în mână am furat-o acum câteva zile de la un monah de aici!

(Diavolul apare brusc, iar curtezana cade la pământ.)
DIAVOLUL: Asta e chiar bună! Acuma nu mai pot să conving nici măcar un tâlhar! Frățicule, te-ai boșorogit!
(intră în scenă monahii, privind lung la diavol)
ARSENIE: Ce vă face pe voi demonii, să plecați de la om? Postul?
DIAVOLUL: Dragul meu tataie, vei fi uimit să afli că noi, diavolii de bună credință, nici nu mâncăm, nici nu bem!
KARION: Atunci privegherea!
DIAVOLUL: Nu dormim.
PAMVO: Nu cumva trăirea în pustie?
DIAVOLUL: După cum poți observa și singur, în pustie locuiesc și eu!
ARSENIE: Deci ce vă alungă?
DIAVOLUL: Un singur lucru ne biruie: smerita cugetare. (Către curtezană) Hai fato să mergem. Aicea nu-i de noi. (curtezana stă culcată la pământ plângând. Refuză să se ridice) Haide când îți spun!
CURTEZANA: (plângând) Cum am putut? Cum am putut?
DIAVOLUL: Cum ai putut... cum ai putut... rahat! Cum poate toată lumea! Haide odată! (o trage de mână, dar femeia nu mișcă. E grea ca pământul, așa că Diavolul cade în fund încercând să o tragă după el.) Acuma nici tu nu mai vrei. Bine. Las că nu se termină pământul că nu mai vrei tu. Meserii ca a ta se găsesc pe toate drumurile... adică la propriu vorbind, nu la figurat.
ANTONIE: Blestemat să fii Satană!
DIAVOLUL: Auzi frate... știi ce nu pricep eu? De ce monahii și creștinii mă învinuiesc pe nedrept? De ce mă blesteamă în fiecare ceas?
ANTONIE: Tu de ce îi ispitești?
DIAVOLUL: Nu-i ispitesc eu, ei singuri se tulbură. Eu acuma sunt total neputincios. N-ați citit psalmul care zice „Vrăjmașului i-au lipsit de tot săbiile și cetățile i le-ai sfărâmat”? Păi eu sunt ăla care nu are sălaș, nici cetate, nici săgeată. Voi nu vedeți că pretutindeni se află creștini, iar pustia s-a umplut de monahi? Să se păzească pe ei și să nu mă mai blesteme pe mine!
ANTONIE: Tu ești mereu mincinos. Însă acum spui adevărul. Căci într-adevăr, Hristos, prin venirea Lui pe pământ, te-a slăbit și te-a strivit!
DIAVOLUL: Află de la mine amice, că eu de fapt nu spun niciodată minciuni, ci doar adevărurile care mă favorizează! (iese)

IOAN CEL MIC: (privind spre tâlhar) Iată dar... încă un om care se face călugăr! Ce am lucrat noi aici?
ANTONIE: Am îndeplinit poruncile lui Dumnezeu!
KARION: Dar cei de după noi... oare ce vor face?
ARSENIE: Vor face jumătate din cât am făcut noi.
GHELASIE: Dar cei de după ei?

PAMVO: Nu vor face nimic din ce-a reuşit să facă generaţia dinainte, dar vor fi foarte încercaţi.
MOISE: Aşa că cei ce vor fi găsiţi vrednici, vor fi mai presus decât noi şi decât părinţii noştri.

ÎNGERUL: Un frate, după ce s-a lepădat de lume şi şi-a dat averea săracilor, păstrând puţin pentru el, s-a dus la avva Antonie. Aflând despre ce făcuse, bătrânul i-a zis: „Dacă vrei să devii călugăr, mergi în oraşul tău, cumpără câteva bucăţi de carne, înfăşoară-le împrejurul trupului tău gol şi vino aşa până aici!". Fratele a făcut întocmai, iar câinii şi păsările de pradă i-au sfâşiat tot trupul. Când a ajuns în faţa bătrânului, acesta l-a întrebat dacă făcuse ceea ce-l sfătuise. Şi cum el i-a arătat trupul sfârtecat, sfântul Antonie i-a zis: „Cei care s-au lepădat de lume, dar vor să păstreze bani, aşa sunt războiţi de draci şi rupţi în bucăţi".

(În timp ce Îngerul vorbeşte, Diavolul intră val-vârtej. E negru de furie.)

DIAVOLUL: Fainã pilda ta! Dacă aş deveni şi eu sfânt îmbrăcându-mă în bucăţi de carne, tare s-ar mai schimba lucrurile.
ÎNGERUL: Ştii bine că aşa ceva nu se poate.
DIAVOLUL: Aşa e... dar ce uşor mi-ar fi să îţi ispitesc preoţeii...
ÎNGERUL: Nu îi poţi face să te asculte, şi asta te enervează la culme.
DIAVOLUL: Îi protejezi prea mult. Stai la urechea lor şi le spui cuvinte de îmbărbătare. Încearcă să îi laşi singuri vreme de o săptămână, şi vei vedea că nu vor rezista vicleşugului meu.
ÎNGERUL: Şi dacă ei te vor alunga, prin propriile lor puteri... juri să nu mai vii pe aici?
DIAVOLUL: Pe onoarea mea! Dar cu o condiţie.
ÎNGERUL: Rosteşte!
DIAVOLUL: Vreau să-ţi iei puterile sfinte şi să-mi laşi mie vlăstarul acesta crescut din rugăciunile avvei Ioan.
ÎNGERUL: Cât de nesocotit mă crezi? Vei intra în pomul acesta, şi-l vei face să creadă pe bătrân că a dat naştere unui monstru!
DIAVOLUL: Şi ce dovadă de credinţă mai mare decât aceasta îţi poate da? Numai aşa poţi şti câtă virtute zace în sufletele acestor oameni. Lasă-mă să-i încerc!
ÎNGERUL: Nu eu sunt cel necredincios. Dar te las să faci şi lucrul acesta doar pentru a te convinge singur cât eşti de slab cu ispitele tale.
DIAVOLUL: Cât eşti de bun!
ÎNGERUL: Cât eşti de viclean! Nu uita însă: îţi interzic să te atingi de ei, altfel va fi vai şi amar de tine.
DIAVOLUL: Mie îmi convine târgul.

ÎNGERUL: Dispari din fața mea... eu nu mă târguiesc cu tine, ci doar îți dau voie, pentru o vreme, să îți faci de cap! Ispitele tale le vor întări credința!
(ies amândoi)

## ACTUL II – Amăgirile

– în care sunt amintite și alte pățanii diavolești, însoțite de câteva fragmente din plânsurile Sfântului Efrem Sirul –

(Bățul pe care avva IOAN CEL MIC îl îngrijise a crescut. E un copac imens. În jurul lui stau trei oameni smintiți, cu topoare la brâu, care vorbesc tare, ca și cum ar vrea să fie auziți de părinții care pentru moment nu sunt acolo. Lângă ei, zace trupul gol al unui om mort.)

PRIMUL SMINTIT: Oare va veni?
AL DOILEA SMINTIT: Ce frumos e copacul ăsta!
PRIMUL: E atât de luminos!
AL DOILEA: Dar oare va veni!
PRIMUL: Hei... Togod... ești pe-aici?
AL DOILEA: Togod va veni și ne va lumina.
PRIMUL: Așteptarea ne întărește.
AL DOILEA: Așteptarea asta merită.
PRIMUL: Hei... Togod, ești pe-aci?
(apare avva Arsenie)
ARSENIE: Ce urlați așa oameni buni?
PRIMUL: Tu ești Togod?
ARSENIE: Arsenie este numele meu, și sunt pustnic aici la Sketis. Pe voi ce gând vă aduce?
AL DOILEA: Îl așteptăm pe Togod să vină, lăudat fie numele lui.
ARSENIE: Și cine este acest Togod?
AL TREILEA: Cum, tu nu știi cine este izbăvitorul rațiunii noastre?
ARSENIE: Sunteți smintiți amândoi. Domnul nostru Iisus Hristos este Mântuitorul.
AL DOILEA: N-am auzit de El și nici nu ne interesează. Noi pe Togod îl așteptăm să ne lumineze mințile.
ARSENIE: Nu este acesta oare un demon?
AL TREILEA: Ascultă, străinule, se pare că nu vorbești limba noastră. Du-te în pace, că nu te deranjăm cu nimic. (îmbrățișează copacul)
ARSENIE: Pare-se că un diavol a intrat în copacul acesta.
PRIMUL: Tu nu pricepi nimic. Noi cercetăm aici tot felul de chestii existențiale: atanorul demiurgic al frunzelor de mătrăgună...

AL DOILEA: Complexul oedipian şi exprimarea sa represiv-deductivă...
AL TREILEA: Noi suntem artiştii zilei de mâine!
ARSENIE: În numele Domnului Dumnezeului nostru vă poruncesc, demonilor, să lăsaţi oamenii aceştia în pace!
PRIMUL: Ce tot spui acolo?

ARSENIE: Înfricoşată este cu adevărat, o, suflete, sosirea de faţă a morţii celor împătimiţi şi păcătoşilor şi trândavilor şi celor ce nu se sârguiesc să petreacă în curăţie această viaţă deşartă. Căci lucrătorii şi nevoitorii cei desăvârşiţi se bucură în ceasul despărţirii, văzând înaintea ochilor osteneala cea mare a nevoinţei, a privegherilor, a ajunărilor, a metaniilor, a rugilor, a lacrimilor.

(primul dintre smintiţi, ca trezit dintr-un vis, aleargă la avvă şi îl întrerupe)
PRIMUL: Miluieşte-ne, robule al lui Dumnezeu! Fie-ţi milă de noi! Treci cu vederea păcatele noastre şi ajută-ne, căci vom pieri cu toţii!
ARSENIE: Credeţi că vă pot izbăvi de demon cu puterea Domnului?
PRIMUL: Da, sfinte!
ARSENIE: Să învie Dumnezeu şi să se risipească duşmanii lui... Luaţi topoarele şi tăiaţi-l! În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin! Veniţi acum, nu vă fie teamă.
(cei trei scot topoarele de la brâu şi taie copacul de la rădăcină, dar acesta rămâne în picioare, spânzurat de un punct invizibil din aer)
ARSENIE: Stai Necurate! Doamne Iisuse Hristoase ajută robului tău să alunge demonul acesta!
(avva Arsenie împinge copacul iar acesta cade la pământ. Exact în acea clipă apare avva Pamvo, şchiopătând, alături de avva Ioan cel Mic care priveşte întreaga scenă)
ARSENIE: (celor trei smintiţi) În locul în care a fost copacul, să zidiţi o biserică. Şi din acest copac să luaţi oricâte lemne pentru această construcţie
CEI TREI SMINTIŢI: Îţi făgăduim părinte, că peste şapte zile vom veni aici cu lemne şi cu zidari, pentru a ridica o biserică!
ARSENIE: Plecaţi în pace şi Domnul să vă binecuvânteze. (apoi, către IOAN CEL MIC) Ţi-am pus la pământ vlăstarul crescut din rugăciunile tale şi nu mi-ai zis nici un cuvânt. Pentru nerăutatea ta, se odihneşte Duhul Sfânt peste tine, frate.
(avva Pamvo se apropie de cadavrul gol care zăcea pe jos şi îşi dă jos haina pentru a-l acoperi)
PAMVO: Fraţilor... ajutaţi-mă să-l ducem de aici, şi să-l îngropăm cum se cuvine.

IOAN CEL MIC: Îndată, frate!
(cei trei ridică cadavrul de jos și ies cu el. Apare avva Ghelasie, care se așază la rugăciune)
GHELASIE: Darul Tău mi-ai dat mie să grăiesc către Tine, Doamne, și dorul pe care îl am către bunătatea Ta mă silește să nu tac. Ca un singur bun și al nostru, al tuturor Ziditor, iartă fărădelegile și păcatele robului Tău celui păcătos și nemulțumitor. Știu că covârșesc cu păcatele pe toți oamenii, Doamne, dar am scăpare adâncul cel covârșitor al îndurărilor Tale.

(În timp ce se roagă, apar în jurul lui și ceilalți călugări, nouă la număr, cu avva Evprepie și amma Sara, care rostesc aceleași cuvinte alături de el. Este singura rugăciune la care călugării nu se așează în genunchi.)

...și tare sunt încredințat că primești și miluiești pe toți cei ce nădăjduiesc la bunătatea Ta; și mai înainte cunoscător fiind, Stăpâne, inima celui ce vine la Tine mai înainte o vezi dacă s-a dezbrăcat de lume cu totul.

(Apare diavolul, în straie de călugăr, cu un sac în spinare.)
DIAVOLUL: Pace vouă, iubiții mei! Ce rugăciune înălțătoare aduceți voi Domnului!
AMMA SARA: Pace ție, străinule!
DIAVOLUL: O femeie printre voi? Fraților, cum permiteți una ca asta?
SARA: După fire sunt femeie, nu și după cuget. Așez piciorul pe scară, ca să urc, și pun moartea în fața ochilor mei înainte de a face primul pas.
KARION: De credință și-a dovedit sufletul.
PAMVO: Întru Domnul lăudată este fapta și pocăința sa.
DIAVOLUL: Și a postit femeia aceasta în rând cu voi?
SARA: Pentru cei ce se apropie de Dumnezeu, la început este multă luptă și suferință; după aceea însă, urmează o bucurie de nespus. Așa cum cei ce vor să aţâțe focul mai întâi se afumă, lăcrimează și abia apoi dobândesc ce vor – căci, Dumnezeul nostru este foc mistuitor – tot așa și noi trebuie să aţâțăm focul dumnezeiesc cu lacrimi și osteneli. După cum leacurile cele mai tari alungă veninul fiarelor, tot așa rugăciunea și postul alungă orice gând rău. Să nu te amăgească desfătările mirenilor bogați, ca și cum plăcerea lor deșartă ar avea vreun rost. Ei prețuiesc arta pregătirii bucatelor, dar tu, postind, întreci cu mâncarea ta simplă bucatele lor îmbelșugate. Căci se spune: Sufletul care se desfată disprețuiește fagurii. Nu te sătura cu pâine, și nu vei pofti vin. (către ceilalți) Fraților, eu mă retrag în chilie, căci nu sunt pe placul acestui călugăr, și nu vreau să îl îndrept spre păcatul mâniei. (iese)
DIAVOLUL: Îți mulțumesc foarte mult, măicuță!
MOISE: Și care ți-e numele, creștinule?

DIAVOLUL: Lumea îmi spune Hebemoth. Ăsta e numele ce mi l-a dat părintele meu.
PAMVO: Acum, că amma a plecat, așează-te cu noi la rugăciune!
DIAVOLUL: (scoate din sac o tavă și niște cărbuni, cărora le dă foc) Cel ce are credință nu se va ruga, ci va trece desculț peste acești cărbuni aprinși, punând în practică învățătura Evangheliei.
ARSENIE: Nu fi fără minte. Ceea ce spui sunt rătăciri.
DIAVOLUL: (pășind peste cărbunii aprinși) Unde vă este credința? Eu nu mă pot ruga alături de voi. Mă duc mai încolo! (iese, luând tava cu el)

EVRAPIE: Se poate una ca asta, părinte? Oare rugăciunile noastre sunt drepte?
GHELASIE: Către Dumnezeu numai prin rugăciune poți vorbi!
EVRAPIE: Foarte mi s-a urât a mai ședea în pustie, părinte. Oare ce să fie simțământul acesta?
KARION: Această urâciune, fiule, îți este o ispită; dar rabdă puțin, rugându-te lui Dumnezeu, iar El, văzându-te, îți va trimite mângâiere și răbdare.
EVRAPIE: Avvo, bine este a trăi în pustie?
MOISE: Fiii lui Israel, dacă au lăsat lucrurile Egiptului și au ieșit la pustie, atunci au cunoscut cum se cade a se teme de Dumnezeu. Așa și corabia când se învăluie în mijlocul mării, fără de neguțătorie este, iar dacă iese la liman, atunci își face neguțătoria. Deci și călugărul, de nu va răbda la un loc, nu va putea lua cunoștință adevărată, că de la călugări, mai vârtos decât toate lucrurile, tăcerea a ales-o Dumnezeu.
DIAVOLUL: (către Evrapie) Frate, vino colea mai într-o parte, ca să îți spun câteva taine dumnezeiești și vorbe mântuitoare, ca să înțelegi unele lucruri mai bine.
EVRAPIE: Cine ești tu?
DIAVOLUL: Eu sunt căpetenia oștilor lui Dumnezeu și am fost trimis să-ți aduc vești bune. Fericit ești tu, căci ți s-a pregătit tron dumnezeiesc și cunună neofilită. Acum, așadar, lasă ținutul acesta și du-te în lume ca să fii de folos oamenilor.
EVRAPIE: Și cine sunt eu, păcătosul, ca să se apropie de mine îngerul Domnului.
DIAVOLUL: Nu te mira, fiindcă tu i-ai întrecut pe Sfinții din vechime și ai fost numit în cer mare sfânt, pentru răbdarea ta desăvârșită. Pe Ilie l-ai întrecut în post, iar pe Iov în răbdarea cea nădăjduitoare. Mergi, așadar, degrabă afară, în mânăstirile lumii. Voi fi și eu cu tine, pentru ca multora să le fim de folos. Așa a poruncit… A…toate…țiitorul.
EVRAPIE: Eu? Dacă nu vine Maica Domnului și ocrotitorul meu, Sfântul Nicolae, eu nu plec de aici!
DIAVOLUL: Bine. Cum vrei tu.

IOAN CEL MIC: Avvo, cum zic unii că de multe ori văd arătare îngerească?
DIAVOLUL: Păi poate chiar așa e!
ANTONIE: Fericiți sunt cei ce văd păcatele lor, iar nu cei ce văd arătări și alte lucruri.
DIAVOLUL: Dar oare când vezi un om făcând o faptă, apoi te duci repede de o spui altuia, nu se numește clevetire?
KARION: De grăiești cu gând de iubire de clevetire, ca și cum ai avea ceva asupra lui, clevetire este, iar de nu este după patimă, ești slobod.
ARSENIE: Ca să nu răsară răul, mai bine este să taci!

EVRAPIE: Fraților, să ne rugăm! (diavolul iese) Genunchiul inimii mele îmi plec eu, ticălosul, neîndrăznind a căuta la Ceruri; primește rugăciunea gurii mele celei spurcate, Cel ce ești fără păcat, Unule Ziditorule. Împărat fiind al tuturor și atotputernic, pe împotrivnicul și tiranul veliar surpându-l, din toate felurile fărădelegilor mele izbăvește-mă!

(Intră un om, pe nume Afaithos cu un copil ce are mâinile legate.)
AFAITHOS: Ziua bună, frați creștini!
PAMVO: Bună să-ți fie inima, drumețule! Ce gând te abate pe meleagurile acestea?
AFAITHOS: Cu un mare necaz am venit la cuviosiile voastre, spre a mă ajuta.
GHELASIE: Cunoști viața fiului tău?
AFAITHOS: Da, părinte, știu că este vrăjitor! Cu această pricină am venit aici.
GHELASIE: Ochii lui sunt orbiți de patimile Satanei. (copilului) Ești vrăjitor?
COPILUL: Da, sunt.
GHELASIE: Dă-mi obiectele cu care faci farmece.
COPILUL: Nu pot să ți le dau, căci o femeie se va înfuria și mă va omorî.
GHELASIE: Nu te va omorî. Dacă tu crezi în adevăratul Dumnezeu, nimeni nu se va atinge de tine cu gând necurat. (desfăcându-i legăturile de la mâini) Eu te iubesc, și cred că Dumnezeul nostru te va ajuta.
COPILUL: Noi facem rugăciunile și tainele în cimitire, la miezul nopții.
GHELASIE: Cum începeți meșteșugurile voastre vrăjitorești, încât faceți farmece atâtor oameni?
COPILUL: Luăm o ață din haina omului căruia vrem să-i facem farmece, sau vrem să-l omorâm.
KARION: Dacă luați din capătul hainei unui om puteți să-i faceți farmece?
COPILUL: Da, e foarte ușor.
ARSENIE: Tu vrei să spui că dacă iei o ață din pulpana hainei mele, poți să-mi faci farmece?
COPILUL Nu! Ție nu! Ești călugăr și ai foc în jurul tău. Dacă mă apropii mă va arde.

GHELASIE: (omului) De la ce vârstă este vrăjitor?
AFAITHOS: De la șapte ani.
GHELASIE: Trebuie să-l ajutăm să părăsească vrăjitoria, fiindcă altfel va avea multe probleme în viață. Astăzi a intrat și a făcut farmece într-o casă de idolatri, mâine va intra într-o casă de creștini. Poimâine îl vor lega și-l vor arunca în temniță.
(Călugării îl înconjoară și încep să rostească din exorcismele Sfântului Vasile cel Mare. Copilul urlă, apoi se face liniște.)
GHELASIE: (întorcându-se cu fața spre om) Ia-l de aici și ai grijă de el, ferindu-l de treburile vrăjitorești care umblă prin lume.
AFAITHOS: Mulțumesc părinte, vă mulțumesc din suflet.
GHELASIE: Cum te cheamă, omule?
AFAITHOS: Afaithos e numele meu.
GHELASIE: Mă voi ruga pentru tine, fiule!
AFAITHOS: Vă voi fi veșnic recunoscător. (scoate o pungă cu bani și i-o întinde avvei Pamvo) Ia-i spre cheltuiala ta, căci ai îmbătrânit și ești bolnav!
PAMVO: Șaizeci de ani în boala aceasta și de nimic nu am fost lipsit, și tu acum ai venit să-l ridici pe Hrănitorul meu? Aici nu se primesc bani.
AFAITHOS: Primește, rogu-te, măcar pentru trebuința săracilor!
PAMVO: Acest lucru este o îndoită rușine, frate, că cele ce-mi trebuiesc primesc și cele străine dând, mă mândresc în deșert.
AFAITHOS: Atunci iertare, și mii de mulțumiri!
(omul și copilul ies)
EVRAPIE: Acesta astăzi a greșit, iar eu mâine voi greși negreșit. Și acesta se va pocăi negreșit, iar eu nu!

(diavolul apare din nou, tot în straie de călugăr,
și se așează lângă avva Moise.)
MOISE: Mă chinuie patima curviei, frate, spune-mi ce să fac?
DIAVOLUL: Jură-mi că nu vei mai spune nimănui sfatul pe care ți-l voi da.
MOISE: În numele Celui care locuiește în Ceruri, nu voi spune nimănui nimic.
DIAVOLUL: Nu te mai închina la icoana Sfintei Marii pe care o ții în chilie.
MOISE: Lasă-mă să mă gândesc! (pleacă de lângă diavol, și se duce lângă Karion)

KARION: Cel ce își arată faptele sale cele bune pentru fericirea, lauda și slava oamenilor, acela este asemeni cu omul care seamănă sămânța sa pe deasupra pământului și nu umblă cu grapa peste dânsa ca s-o acopere și venind păsările cerului, mănâncă toată sămânța și-i rămâne în zadar toată osteneala. Iar cel ce își tăinuiește și își ascunde faptele sale cele bune, acela este asemenea omului care, semănându-și sămânța sa, îndată o acoperă cu țărână și ea rămâne, crește și rodește.

EVRAPIE: Și ce să fac fraților când diavolul mă încearcă, și mă îndeamnă să mă laud cu faptele mele cele bune?
ANTONIE: Să-ți spui mereu rugăciunea, fiule.
EVRAPIE: O spun, dar nu se vede nimic.
ANTONIE: Diavolul însă o vede și fuge.
EVRAPIE: De unde să știu eu?
ANTONIE: Nu cumva vrei să vezi minuni?
EVRAPIE: Da, părinte, vreau să văd minuni!
ANTONIE: Bine, mă voi ruga la Dumnezeu să-ți arate o minune ca să pricepi câtă putere are rugăciunea. Acum, fiule, ia coșul acesta și du-te la izvor să-l umpli cu apă.
EVRAPIE: Iartă-mă părinte, dar încă nu mi-am pierdut mintea ca să mă duc să umplu coșul cu apă.
ANTONIE: N-ai zis că vrei să vezi minuni? Fă așadar ceea ce-ți spun. Dar să rostești în continuu rugăciunea.
EVRAPIE: Fie. (ia coșul și iese cu el)

PAMVO: Primește rugăciunea gurii celei întinate și necurate, Stăpâne al tuturor, Iubitorule de oameni, Iisuse Hristoase, și să nu Te îngrețoșezi de mine ca de cel ce sunt nevrednic de mângâierea Ta. Caută-mă pe mine ca pe oaia cea rătăcită că pustiu m-am făcut de toată osârdia și cugetarea spre a mă îndrepta pe sine-mi.

(Evrapie se întoarce cu un coș plin cu apă și se roagă încet. În întâmpinarea lui vine diavolul)
DIAVOLUL: (tare, pentru a acoperi cu vocea sa rugăciunile bătrânilor, către Evrapie) Unde te duci călugăre?
EVRAPIE: La frații mei.
DIAVOLUL: Cum te cheamă?
EVRAPIE: Evrapie.
DIAVOLUL: De câtă vreme ești monah?
EVRAPIE: De cinci-șase luni.
DIAVOLUL: Ce lucrare faci?
EVRAPIE: Fac peceți.
(apa din coș începe să curgă brusc)
ANTONIE: Ce s-a întâmplat fiule?
EVRAPIE: Am făcut ce m-ai povățuit, părinte.
ANTONIE: Acum ai văzut? Atâta vreme cât ai spus rugăciunea, coșul a ținut apa. Însă când ai încetat să te rogi și ai început să vorbești îndelung, apa s-a scurs.

(Pamvo se întinde pe jos și scuipă din nou sânge.
Ioan cel Mic îi aduce o cană cu apă.)

IOAN CEL MIC: Rogu-te, părinte, gustă puțin apa aceasta!

PAMVO: Domnul să-ți primească dragostea, frate, dar adevăr zic ție că aș vrea să mă lase Dumnezeu așa, în această boală, chiar și până la treizeci de ani.

ANTONIE: De ce avvă, niciodată nu te-ai trândăvit?

PAMVO: Pentru că în fiecare zi aștept să mor. De-ți va veni boală, frate, să nu te scârbești! Căci dacă vrea Stăpânul să pătimești cu trupul, tu cine ești de te necăjești? Oare nu El poartă grijă de tine în toate? Sau fără Dânsul trăiești? Rabdă, și roagă-L pe El, să-ți dea cele de folos! Aceasta este voia Lui, și deci șezi cu îndelungată răbdare și mănâncă din milostenie.

KARION: Părinte, sunt doi frați și unul dintr-înșii șade cu tăcere în chilia sa și postește cu mare înfrânare toată săptămâna și mult lucru lucrează în toate zilele. Celălalt slujește bolnavilor în bolniță cu osârdie și silință. Deci, al cărui dintre acești doi frați este mai iubit și mai primit de Dumnezeu?

ARSENIE: Cel ce șade cu tăcere în chilia lui și multă rugăciune face și postește șase zile dar nu are dragoste și milostenie de frați, de s-ar spânzura de nările lui, nu poate să fie asemenea celui ce slujește bolnavilor.

MOISE: Cum și în ce fel este dragostea de frați? Dar nedragostea?

ARSENIE: Dragostea de frați, aceasta este, fiule: să îndemni pururea și să înveți și să povățuiești și fratele tău, mai ales pe cel tânăr și de curând călugărit, la calea mântuirii și spre faptele bune, folositoare și plăcute lui Dumnezeu și să mângâi pe cel necăjit, supărat și deznădăjduit, să cercetezi pe cel bolnav și să adăpostești pe cel străin. Aceasta este dragostea frățească și acestea sunt, fiule, faptele dragostei frățești. Iar nedragostea frățească, aceasta este: a nu purta de grijă pentru cercetarea, îndemnarea, învățătura și povățuirea celor tineri spre calea mântuirii și spre faptele cele bune și folositoare și plăcute lui Dumnezeu și a nu mângâia, după putința ta, pe cel scârbit, supărat și deznădăjduit, a nu odihni pe cel străin, a nu cerceta pe cel bolnav, ci numai de sine și pentru sine a te îngriji. Cel ce face acestea, este iubitor de sine, nu de frați. Aceasta este, fiule, nedragostea de frați, pentru care Dumnezeu ridică și ia darul Său de la purtătorii în zadar ai cinului și numelui călugăresc.

MOISE: Avvă, iată ce mi-a spus un bătrân când m-am plâns lui că mă încearcă patima curviei: să nu mă mai închin icoanei Sfintei Marii.

ARSENIE: Ai fost înșelat de diavol, părinte. Însă ai făcut bine că mi-ai mărturisit. E mai bine pentru tine să mergi la toate desfrânatele din țara aceasta, decât să refuzi să te mai închini la Domnul nostru Iisus Hristos și la Preacurata Lui Maică.

MOISE: Perfidă ispita aceasta.

DIAVOLUL: (uitându-se la Moise și făcându-i semn să tacă) Nu ar fi mai bine oare să ne mutăm din locul acesta, pentru ca ispitele să nu ne mai încerce?

ARSENIE: De ți se întâmplă ispită în locul în care locuiești, să nu lași locul în vremea ispitei! Iar de nu, oriunde vei merge vei afla înaintea ta lucrul de care fugi. Ci rabdă până va trece ispita, ca fără sminteală să se facă durerea ta și în vremea păcii să nu pricinuiască despărțirea ta vreo mâhnire la cei ce locuiesc în locul acela.
ANTONIE: Oricum, dacă în locul unde este cineva se va strădui să facă vreun bine și nu va putea, să nu socotească că în alt loc va putea să-l facă.
(diavolul iese)

KARION: Luminează-mi, Doamne, ochii inimii mele, ca să cunosc mulțimea patimilor mele. Darul Tău să umbrească peste mine, Stăpâne, și să lumineze mintea mea cea întunecată și, pentru necunoștința mea, cunoștința dumnezeiască să sălășluiască întru mine; că la Tine nici un cuvânt nu este cu neputință.

(Călugării ies. Pamvo rămâne singur.
Diavolul apare îmbrăcat în straiele avvei Moise)
DIAVOLUL: Binecuvântează, părinte!
PAMVO: Domnul să te binecuvânteze, fiule!
DIAVOLUL: Cunoști părinte, iubirea și respectul pe care îl am pentru tine! Aș vrea, așadar, să-mi faci o bucurie. Am mare dorință să săvârșim Liturghia aici, în umila ta chilie. Și, cu binecuvântarea ta, să mă împărtășesc cu Sfintele Taine... Nu mă lipsi, te rog, de această binecuvântare!
PAMVO: Bine, fie, fă cum crezi!
(Diavolul începe să facă Liturghia, se strâng mulți preoți în jurul lui. La un moment dat, vrea să îl împărtășească pe Pamvo)
PAMVO: Cine sunt eu, nevrednicul, ca să îndrăznesc să mă împărtășesc?
(Diavolul și ucenicii săi dispar. Intră restul călugărilor.)
PAMVO: Bine, fraților, nu vă e milă de mine? Pot eu acum, când mi s-a apropiat ceasul morții, să primesc atâta lume? De ce ați îngăduit toate acestea?
ARSENIE: Iartă-mă avvă, dar nu înțeleg ce spui...
PAMVO: Nu l-ai văzut pe avva Moise și pe însoțitorii lui, care tocmai ce au plecat de aici?
KARION: Noi n-am văzut și n-am auzit nimic din toate astea.
PAMVO: Păi cum se poate una ca asta, fraților?
ANTONIE: Nu-ți aduci aminte, părinte, de cele scrise în paterice? Câți n-au fost înșelați de uneltirile satanei? Vicleanul te-a invidiat și pe tine. Neputând însă să-ți amăgească ochii nevăzuți ai sufletului, s-a folosit de adâncile tale bătrâneți și ți-a înșelat ochii trupești cu nălucirile lui. Însă nu s-a întâmplat nimic ciudat... Căci câți ostași nu sunt răniți în luptă? Sau care drumeț nu

se împiedică pe drumul lui? Dumnezeu te-a ferit de rele mai mari. Crede aşadar, mărturia noastră, părinte. Dă-ţi seama că ai fost amăgit! Iată-l pe Moise aici cu noi, şi el îţi va spune că este aşa cum zicem.

PAMVO: În vremea când s-a făcut pustiirea perşilor, am fugit şi noi de la mânăstirea noastră şi ne-am risipit. Deci, intrând eu în Constantinopol, am aflat după întâmplare o corabie care trebuia să meargă la Alexandria. Şi dându-i plata, am intrat într-însa. Şi în puţine zile am ajuns în Alexandria. Aflând eu acolo monahi din Muntele Nitriei, am călătorit împreună cu ei. Când am ajuns la munte, am locuit împreună cu unul dintre bătrâni. Şi petrecând cu dânsul un an şi trei luni, m-am dus la egumenul muntelui şi i-am zis: fă milă, avvo, şi dă-mi o chilie ca să mă odihnesc, că nu pot să trăiesc împreună cu un bătrân care nu păzeşte pravila monahilor, ci a mirenilor! Acesta mă sileşte să postesc duminica, în celelalte sărbători şi în cele cincizeci de zile. Iar ce este mai rău, că nici nu mă lasă să cânt canoanele şi troparele, pe care toţi le cântă. În zilele Sfântului Post, afară de sâmbătă şi duminică, nici pâine, nici vin, nici untdelemn nu gustăm, ci cu poame ne îndestulăm, la două zile. Şi a răspuns egumenul muntelui: întoarce-te, frate şi locuieşte împreună cu bătrânul de voieşti să te mântuieşti! Că cel ce poftește mântuirea, nici în praznic, nici în ziua duminicii nu trebuie să petreacă fără preamărirea lui Dumnezeu, care cu post şi priveghere se întăreşte şi se păzeşte. Căci precum peştele fără apă nu poate trăi, tot aşa, monahul fără rugăciune neîncetată, fără post şi priveghere, nu poate să trăiască şi să petreacă fără Dumnezeu. Încă îndoite zile de post numai sihaştrilor li se cuvin. La fel, poame să guste, iar de pâine să se depărteze nu este lucru de folos, nici lăudat, căci are semn de slavă deşartă iar patruzeci de zile de înfrânare în Sfântul şi Marele Post, cu dezlegare şi odihnă de la Paşti până la Pogorârea Duhului Sfânt, mirenilor şi bogaţilor li se cuvine, nu monahilor. Troparele şi canoanele de cântat şi glasurile, preoţilor celor din lume şi celorlalţi li se cuvin. Căci pentru aceasta şi norodul obişnuieşte în biserică să se adune. Iar monahilor, care petrec departe de tulburările lumii, un lucru ca acesta nu numai le este folositor, dar de multe ori şi pricinuitor de vătămare. Căci precum pescarul cu undiţa şi cu viermele vânează peştele, aşa şi diavolul cu aceste tropare şi cu cântarea, cufundă monahul în slavă deşartă, în veselia oamenilor, în iubirea de dulceaţă şi poate chiar şi în curvie. În depărtare de cântare se află mântuirea pentru monahul cel ce cu adevărat voieşte să se mântuiască.

ANTONIE: Dăruieşte-mi mie, Doamne, luminare, ca să cunosc meşteşugurile împotrivnicului şi ale urâtorului de bine, că nenumărate alunecări pune înaintea mea: sminteli, vătămare, multă agonisire, înălţare a veacului acestuia,

dulceață trupească și mulți ani în viața aceasta de acum; temere de nevoință, și pregetare la rugăciuni, și la cântarea de psalmi somn și odihnă trupească.

(intră diavolul, în straiele lui Hebemoth)

DIAVOLUL: Am auzit de la niște localnici de pe aici că unul dintre voi a curvit!

IOAN CEL MIC: Auzit-a oarecare dintre sfinți că a căzut un frate în curvie, și a zis „Rău a făcut!". Iar după puține zile a răposat fratele. Și a venit îngerul cu sufletul fratelui către bătrânul zicând: iată-l pe cel pe care l-ai judecat, s-a mutat! Unde poruncești să-l așezăm? În Împărăție sau la chinuri? Și a petrecut bătrânul până la moartea sa rugându-se lui Dumnezeu, să câștige iertare de aceasta, plângând și foarte mult ostenindu-se.

MOISE: Nu este poruncă mai mare decât aceasta: să nu judeci pe fratele tău, și pentru aceasta nu vei fi judecat.

ANTONIE: Iar de-l vezi pe fratele tău greșind și nu-i vei zice să-și recunoască greșelile, din mâinile tale se va cere sângele lui.

KARION: Iar de va auzi și nu se va întoarce de la păcatele sale, el va da seamă pentru greșelile sale. Deci bine este a înfrunta cu dragoste, iar nu a cleveti și a-l ocărî ca pe un vrăjmaș.

DIAVOLUL: Dar lumea îl blesteamă nețărmurit pe acela dintre voi care a curvit!

ARSENIE: Aici nimeni nu a curvit. Vorbești prostii!

PAMVO: De vei auzi pe cineva că te urăște și te ocărăște, trimite-i sau dă-i lui puțină blagoslovenie după puterea ta, ca să ai îndrăzneală să zici în ceasul judecății: iartă-ne nouă, Stăpâne, greșelile noastre, precum și noi am iertat greșiților noștri.

(avva Pamvo se așează într-un colț, cu un pahar de apă în fața sa)

IOAN CEL MIC: De ce pui paharul cu apă în fața ta părinte, și nu îl bei?

PAMVO: Pentru că văzând paharul plin cu apă în fața mea mai multă sete și poftă să-mi fie, și să mă silesc să pătimesc și să rabd, ca mai multă plată să iau de la Dumnezeu.

MOISE: Să ne continuăm rugăciunea, fraților: Iată, iarăși cad la ușile Stăpânului meu, cucernicindu-mă, rugându-mă, închinându-mă și strigând cu frică; că de folos este slugii a nu fugi de mâinile Stăpânului său după ce a greșit Lui, ci mai vârtos a stărui lângă Dânsul. Auzi, o, Stăpâne, suspinul meu și primește graiurile cererii mele, pe care eu, păcătosul...

(Apar două femei, prima, foarte bine îmbrăcată,
iar cea de-a doua cu straie mai ponosite.)

PRIMA FEMEIE: Ziua bună, frați creștini.

A DOUA FEMEIE: Binecuvântați întru Numele Domnului să fiți!

ANTONIE: Doamne ajută!

A DOUA FEMEIE: Pentru binecuvântare am venit, fraţi părinţi, şi pentru milostenie.
ANTONIE: (îi întinde o coajă de pâine) Domnul să vă binecuvânteze!
A DOUA FEMEIE: Părinte, am postit doi ani, doar a şasea zi mâncând pâine, şi am învăţat pe de rost Testamentul cel Vechi şi Nou. Ce-mi mai lipseşte să fac?
ANTONIE: Şi care este roada acestora făcute de tine? Făcutu-ţi-sa ocara ca cinstea?
A DOUA FEMEIE: Nu.
ANTONIE: Paguba ta o socoteşti ca pe o dobândă, sau pe străini ca pe rudeniile cele după trup, sau lipsa ca îndestularea?
A DOUA FEMEIE: Nicidecum.
ANTONIE: Nici n-ai postit câte şase zile, nici n-ai învăţat pe de rost Testamentul Vechi şi Nou, ci te înşeli pe tine însăţi. Mergi de acum şi începe a lucra, că nimic nu ai dobândit. (apoi celeilalte, cu straie frumoase, îi întinde o pâine întreagă)
PRIMA FEMEIE: Bune să vă fie zilele, fraţilor! (ies amândouă)
EVRAPIE: De ce i-ai dat părinte o bucată de pâine mai mare celei cu straie îngrijite? Drept este aceasta?
ANTONIE: Cea care poartă haine bune este de neam mare şi a sărăcit şi numai prin curăţie a câştigat hainele, iar cealaltă, pentru ca să ia milostenie, s-a îmbrăcat în vechituri.

(călugării încep să se roage)
CĂLUGĂRII: Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăvirii, al iscodirii, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie. Iar duhul întregii înţelepciuni, al smeritei cugetări, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, robului Tău. Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi mie ca să îmi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu. Că bine eşti cuvântat, în vecii vecilor. Amin.

(Pamvo se retrage dintre călugării care se roagă şi se întinde pe jos. Se vaită de durere. Diavolul apare lângă căpătâiul lui Pamvo, în straiele lui Hebemoth, şi începe să îi vorbească la ureche)
PAMVO: Da, aşa este, însă am postit patruzeci de ani pentru asta... Nu, asta e o minciună. Aşa ceva n-am făcut niciodată. Asta da. Dar m-am pocăit, şi am plâns. Aici ai dreptate să mă învinuieşti. E... pentru asta da! Aici ai dreptate. Nădăjduiesc la mila lui Dumnezeu.
DIAVOLUL: Nu există Dumnezeu. Al meu eşti!
PAMVO: Minţi. Hristos mă va lua lângă El.
DIAVOLUL: Nu există nici Hristos, şi nici Dumnezeu.
PAMVO: Atunci pe tine cine te-a zidit, blestematule? Sau crezi că multă vreme voi mai crede în amăgirea ta?

DIAVOLUL: Eşti plin de păcate!
PAMVO: Da, sunt un păcătos, însă m-am spovedit. Tu m-ai îndemnat la păcat.
DIAVOLUL: E adevărat, dar pocăinţa ta n-a fost curată. Mereu te justificai în faţa duhovnicului tău.
PAMVO: Dacă am făcut asta, a fost din ruşine. Aveam simţământul că păcatul meu este foarte mare. Însă ruşinea, cât şi frica veneau de la voi, demonii, care vă străduiaţi să mă ţineţi lângă voi şi să mă nimiciţi. Acum aţi venit iar să mă speriaţi. Dar nu veţi izbuti. Cred în Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Care a venit pe lume pentru a-i mântui pe cei păcătoşi; iar cel mai păcătos dintre toţi sunt eu. Mântuieşte-mă, Doamne!
DIAVOLUL: Tu auzi ce spui? Ce speri că vei câştiga, păcătosule?
PAMVO: Sfinţi ai Domnului, ajutaţi-mă să scap!
DIAVOLUL: Ba nu! Ţi-a venit vremea. (lângă el apar alţi demoni) Al nostru eşti.
PAMVO: Nu voi pieri. Sunt încă în trup, deci pot să mă pocăiesc.
DIAVOLUL: Nu sunt acestea păcatele tale? Şi Sfinţii tăi au fost la fel ca tine, nişte păcătoşi!
PAMVO: Ce? Sfinţii au fost păcătoşi ca mine? Aceia s-au mântuit. Aşadar de ce n-ar exista mântuire şi pentru mine? Sunt încă viu, şi mă pot pocăi. Există şi pentru mine mântuire!
DIAVOLUL: Haideţi fraţilor, suiţi-l în car!
PAMVO: Maica Domnului meu, izbăveşte-mă de puterile diavoleşti...
(la căpătâiul lui Pamvo vine şi avva Ghelasie)

GHELASIE: Piei de aici, demon blestemat!
DIAVOLUL: Din porunca ta, nu voi face asta. (începe să râdă)
GHELASIE: De ce-mi tulburi liniştea, blestematule? (diavolul râde din ce în ce mai isteric) Ce te bucură atâta?
DIAVOLUL: Ha, ha, ha, râd pentru că priveghezi degeaba pentru omul meu, Afaithos. Şi el priveghează, dar în încăperile mele. Uite-acu şi-a terminat privegherea, şi sforăie.
GHELASIE: Dar măcar de copil nu te-ai mai atins!
DIAVOLUL: Nici nu mai vreau să mă uit la el, căci şi-a pierdut minţile! Iar tu Pamvo, ţine minte... că nu există Dumnezeu! Haideţi fraţilor, să-l luăm.

(Din senin apare un om. Este cel pe care, mort fiind,
Pamvo îl acoperise cu haina sa.)
OMUL: (diavolului) Sunt un trimis al Celui din Ceruri. Treaba ta aici s-a încheiat!
DIAVOLUL: Nici să nu te gândeşti că am terminat aşa de repede. Închină-te mie, avvo, dacă vrei să scapi!

PAMVO: Pleacă Satană, căci este scris: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!”
(diavolul dispare, avva începe să plângă)
OMUL: De ce plângi? De ce te scârbești?
PAMVO: Sunt pe moarte, iar diavolii îmi dau târcoale.
OMUL: Scoală-te și umblă!
PAMVO: Doamne, nu pot, căci picioarele mi-s frânte.
OMUL: Dă-mi mâna! (Îl ajută să se ridice). Iată, te-ai făcut sănătos! Fericiți cei milostivi, căci aceia se vor mântui, căci fără de milă este judecata celui ce nu a făcut milă.
PAMVO: Pentru Dumnezeu... cine ești? Spune-mi cine te-a trimis?
OMUL: Cunoști haina aceasta pe care o port?
PAMVO: Da, Doamne, a mea este!
OMUL: Eu sunt cel pe care l-ai văzut mort, aruncat în drum, și mi-ai aruncat haina ta. Acum m-a trimis Dumnezeu să te vindec. Mulțumește deci totdeauna lui Dumnezeu.
(El iese, apoi intră cei trei smintiți, cu scânduri în spinare.)

PRIMUL: Uite pe cine văd! Ziua bună, avvo.
PAMVO: Ce căutați voi aici?
AL DOILEA: Ne ținem de cuvânt. Am venit să ridicăm o biserică.
PAMVO: Binecuvântați să fiți!
(Ceilalți bătrâni se întorc de la rugăciune.)
GHELASIE: Lăudat fie Numele Domnului, și fapta ce vreți să o duceți la bun sfârșit.
ANTONIE: Să mergem fraților, să ridicăm sălaș de rugăciune Domnului!
(Călugării ies. Apare îngerul)

ÎNGERUL: Socotesc că dacă un om nu va păzi inima sa bine, toate câte a auzit le uită și se lenevește. Și așa, vrăjmașul aflând într-însul loc, îl surpă, căci precum candelă gătită și luminândă, de va fi trecută cu vederea să i se toarne untdelemn încet, încet, se stinge și apoi se întărește întunericul în jurul ei. (intră diavolul, cu vasele după el) Ia te uită pe cine văd! Salutare!
DIAVOLUL: De unde salutare?
ÎNGERUL: Ce s-a întâmplat?
DIAVOLUL: Toți s-au sălbăticit. Nu mă mai ascultă.
ÎNGERUL: Cum? Nu mai ai nici un prieten acolo?
DIAVOLUL: Acolo nu, aici poate... (privește spre public)

**CORTINA**